БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1952 февраль 24 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 38 (2468)

ӨРТЭЭ 20 КОП.

БӨ ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ССР Эвилелиниң Шериг Министриниң база ССР Эвилелиниң Шериг-Далай Министриниң Дужаалы (1 арын).

Совет Эвилелинде (1 арын).

ПАРТИИЖИ АМЫДЫРАЛ: К. Кюрю — Шиитпирниң күүселдези дээш организастыг ажылды экижидер (1 арын).

Көдээ (суму) Советтериниң отчёттуг сессиялары чүүү көргүскенил (2 арын).

Колхозтарның отчёт-соңгулдалыг хуралы (3 арын).

Ургларның эки өөренириниге адаиелер канчаар дузалажыр ужурлугул (4 арын).

Бүгү-делегейниң Москавага болур чөвүлел хуралынга үгкуштур (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң делгелгези Берлинде ажытынган (4 арын).

Хоккей талазы-биле «ССРЭ-ниң кубогун» Шериг-Агаар күштериниң командазы чаалап алган (4 арын).

КОМСОМОЛДУҢ ОБЛАСТЬ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Бо хүн комсомолдуң бешки область конференциязы ажытынар. Эрткен IV конференциядан бээр областың комсомол организациязы идей талазы-биле өзүп, организас талазы-биле быжыгып, аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидер ажылын улам экижиткен.

Бүдүрүлге черлеринде, колхозтарда, МТС-терде болгаш совхозтарда комсомол организациялары үлетпүрде база көдээ ажыл-агыйда бүдүрүлге планнарын чедир болгаш ажыр күүседир дээш социалистиг чарышка аныяктарның киржилгезин идепкейжиткен. Эрткен чылын чарышка Кызыл хоорайның муң ажыг аныяк ажылчыннары боттарының социалистиг хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсеткеннер. Тываның социалистиг чаартылгазының херээнге комсомолчулар болгаш аныяктар идепкейлиг киржип келгеннер.

Ажыл-агый, политиктиг сорулгаларны чедиишкиннг шиитпирлээринге көдээ комсомол организацияларының ролю өскен. Колхозтарның баштаар черлериниң, хову болгаш түдүг бригадаларының, мал ажылының фермаларның удуртулгазынга эрткен 1951 чылда 152 комсомолчулар ажылдап турганнар. Көдээ аныяктарның ортузунда бедик дүжүттүг мастерлери, дуржулгалыг малчыннар, үлегерлиг механизаторлар хөй.

Комсомол эге организацияларының ажыл-чорудулгазы аныяктарның мурнунга оларның авторитедин улам быжыглаан.

Ынчалза-даа, комсомол эге организацияларының чоокта чаа болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралдары болгаш комсомолдуң район конференциялары болза, ВЛКСМ-ниң удуртур органнарының ажылында улуг четпестер барын көргүскеп.

Аныяктарның политиктиг чырыдыышкынында улуг четпестер бар. Комсомол ажылының кол адыры — политиктиг чырыдыышкынның херээн удуртурун экижидер дугайында ВЛКСМ-ниң IV область конференциязының делегаттарының шүүмүүлелчи саналдарын комсомолдуң область комитеди ам-даа чедиишкиннг күүседип шыдаваан. Комсомолдуң область комитединиң бюрозу хөй-хөй полит-бөлгүмнерде киржеэлдериниң идейлиг деңнелиниң чавыс бэйдалынга, оларның өөредилге программазындан хожудап каап турарынга, комсомол райкомнарының болгаш Кызыл хооркомунуң пропагандистер-биле багай ажылынга эптешпишаан турган. Лекция пропагандазының деңнели ам-даа чавыс.

Райкомнарның илеткелчилер бөлүктериниң ажылын углап-шиглевейн, аныяктарга болуп турар лекцияларның, илеткелдериниң уткашынарын эки контрольдавайн келген.

Комсомол организациязы бүрүзүнүң аныяктар-биле ажылының бедик көргүзүү оон хүрээлениниң өзүлдези болур. Ай санында эге организацияларның 70—80 хуузунуң составы өспейн турар. Мөңгүн-Тайга, Тере-Хөл, Тожу районнарның комсомол организациялары 1951 чылдың 6 айларының иштинде мурнакчы аныяктарның иштинден чаңгыс-даа кижи ВЛКСМ-ге киирип албааннар.

Областың комсомол организациязы ВЛКСМ ТК-ның VII пленумунуң «В. И. Ленин аттыг пионер организациязының ажылының дугайында» доктаалын амыдырал кырында четпес боттандырып турар. Хөй-хөй пионер отрядтарында болгаш дружиналарында ажыл ам-даа экиживээн. Пионер вожатыйлары-биле комсомол организацияларының харылзаазы кошкак.

ВЛКСМ-ниң область комитеди комсомол кадрларын таарыштыр түргүзар, шилиир болгаш кижизидер ажылды экижидип шыдаваан. Ол дугайын кадрларның доктаамал турумчуп ажылдавас чоруу херечилеп турар. 1951 чылдың иштинде ВЛКСМ райкомнарының секретарьлериниң 45 хуузу, киллистериниң эргелекчилериниң 80 хуузу халаашкан. Эге организациялар секретарьлериниң барык-ла деңкезин чоокта чаа болуп эрткен отчёт-соңгулдалыг хуралдардан катап соңгуглаан.

Фактылар болза, ВЛКСМ обкомунуң ажылының стилиниң четпестерин чугаалап турар. ВЛКСМ обкомунуң сөөлгү пленумнарында болгаш комсомолдуң район конференцияларынга болган шүүмчүлелдер комсомол обкомунуң секретарьлериниң, ылаңгыя эштер Алдын-оол, Мохов оларның адрезинге угланып турган. Ол болза, комсомолдуң кудуку ажылдакчыларынга, активинге практиктиг дузаламчының кошкаагының дугайында, райкомнарны кыры-биле удуртуп турарының база аныяктарның күш-ажылының, өөредилгезиниң, дыштанылгазының үнелеп айтырыгларын шиитпирлээринге оперативтиг болгаш туруштуг эвес байдалдарның болуп турарының дугайында шынчы шүүмчүлелдер болгулаан.

Комсомол обкомунуң секретарьлери болгаш өске-даа ажыллакчылары районнарга эвээш эвес барып турар болза-даа, комсомол ажылының уран-аргазынга кудуку кадрларны өөретпейн, райкомнарга бүгү таланың практиктиг дузаламчызын көргүзеринге ол чораан үезин ажылдавайн турарлар.

Комсомол обкомунуң аппарадында шиитпириниң күүселдези дээш демисел кошкак. Удаа-дараа үнүүрүп турган хөй-хөй шиитпирлериниң күүселдезиниң хыналдазын чогуур үезинде чорутпаан фактылар бар. ВКП(б) область комитеди комсомол обкомунуң ажылында четпестерниң болдунуң шиитпиринге чогуур үезинде айыткан турган. Ол болза, ВЛКСМ обкомунуң ажылынга адыглиг улуг дуза болган. Ол четпестерни узуткаар дээш организастыг ажылдарны ВЛКСМ обкому четпес чоруткан. Четпестер дугайында шүүмчүлелди теория талазы-биле хүлээп алган соонда, ол четпестерни узуткаарын практика кырынга болтандырар херек. Большевикчи шүүмчүлелдиң болгаш бот-шүүмчүлелдин бо негелдезин ВЛКСМ обкомунуң секретарьлери четпес күүседип келгеннер.

Комсомол болза, аныяктарны коммунистиг ёзуга кижизидер талазы-биле бодунуң бүгү ажыл-чорудулгазын партияның удуртулгазы-биле чорудуп турар. Комсомол организацияларының ажылында четпестерни узуткаар дээш, ажыл-агый политиктиг сорулгаларны шиитпирлээринге оларның ролюн бедидер дээш, партия организациялары болза, комсомол активин, бүгү комсомолчуларны партияның кандыг-даа даалгаларын күүседиринге большевикчи харыысалгалыг болур кылдыр кижизидер хүлээлгелиг.

Бистиң областың ажылчы чоннары 1952 чылда үлетпүрде, көдээ ажыл-агыйда күрүне планнарының күүселдези дээш социалистиг чарышка идепкейлии-биле ажылдап турарлар. Областың комсомол конференциязы большевикчи шүүмчүлелдиң болгаш бот-шүүмчүлелдиң лозунгунуң адаа-биле эртип, ажыл-агый хөгжүлдезиниң талазы-биле чаа-чаа сорулгаларны чедиишкиннг күүседиринче бүгү комсомолчуларны болгаш аныяктарны мобилизастаар талазы-биле көскү рольду ойнаар.

ВЛКСМ-ниң бешки область конференциязының делегаттарынга большевикчи байыр!

Совет армияның оюн уткаан байырлыг хурал

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 34 чыл оюнга уткуштур Кызыл хоорай Совединиң партия, хөй-ниити болгаш шериг организацияларының төлээлекчилери-биле катышкан байырлыг хуралы бо чылдың февральдың 23-те Кызылдың Сталин аттыг культура Бажыңынга болган.

Байырлыг хуралды ажылчы чоннар депутаттарының Кызыл хоорай Совединиң даргазы эш Кузнецов ажыткан.

Хуралдың хүндүлүг президиумунга улустарның генийлиг баштыңчызы улуг полковчу эш Сталинны баштадыр ВКП(б) Төп Комитединиң Политбюрозунуң кежигүннерин соңгуур дугайында саналды хуралдың киржикчилери бут кырынга туруп келгеш үр адыш часкаашкыны-биле хүлээп алган.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 34 чыл оюнуң дугайында илеткелди Облвоенкоматтың политкилдизиниң начальниги эш Писарев кылган.

Улустарның баштыңчызы улуг башкы эш Сталинга чорудар байырлыг телеграмманы хуралдың киржикчилери чаңгыс үн-биле улуг көдүрлүүшкүннүг хүлээп алган.

ССР Эвилелиниң Шериг Министриниң ДУЖААЛЫ

№ 15

1952 чылдың февраль 23 Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш сержантылар!

Эштер офицерлер болгаш генералдар!

Бо хүн совет улус болгаш ооң Чепсектиг Күштери Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң Хүнүн демдеглеп турар.

Бистиң Чепсектиг Күштеривистиң үжен дөрт чыл оюн таварыштыр Силерге байыр чедирип, амыр-мендилерни айтырып тур мен.

Дайынчы болгаш политиктиг билиглерни эчизинге чедир шиитгээдир талазы-биле улам-на чаа улуг чедиишкиннерлиг болурун болгаш шериглерниң дайынчы белеткелин бедидерин болгаш бистиң улуг Төрээн чуртувустуң күрүне эрге-ажыктарын камгалаар талазы-биле боттарының шериг хүлээлгезин кончуг эки күүседирин Совет Армияның бодунуң бүгү составынга күзедим.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 34 чыл оюн демдеглээри-биле **дужаарым болза:**

Бо хүн, февраль 23-те, бистиң Төрээн чуртувустун найсылалы—Москвага, эвилелдешкен республикаларның найсылалдарынга, база Калининградка, Львовка, Хабаровскийге, Владивостокка болгаш маадыр хоорайларга: Ленинградка, Сталинградка, Севастопольга болгаш Одессага артилерияның чээрби удаа даштаашкыны-биле салют кылыр.

Совет Армия болгаш Шериг-Далай Флоду делгерезин!

Маадырлыг совет улус болгаш бистиң күчүлүг Төрээн чуртувус делгерезин!

Совет Чазак делгерезин!

Бистиң тиилелгелеривистиң сорук киирикчизи болгаш организакчызы — Ленин — Сталинның партиязы делгерезин!

Улуг баштынчы болгаш башкы, генийлиг полководчу, Совет Эвилелиниң Генералиссимузу эш **Сталин** делгерезин!

ССР Эвилелиниң Шериг Министри
Совет Эвилелиниң Маршилы
А. ВАСИЛЕВСКИЙ

ССР Эвилелиниң Шериг-Далай Министриниң ДУЖААЛЫ

№ 50

1952 чылдың февраль 23 Москва хоорай.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар!

Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар!

Бо хүн шериг далайжылар бүгү совет улус-биле кады Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 34 чыл оюн байырлап турар.

Ленин — Сталинның улуг партиязының тургусканы болгаш өстүргени Совет Армия болгаш Шериг-Далай Флоду ССРЭ-ниң күрүне эрге-ажыктарының идегелдиг камгалакчызы деп бодун көргүспүшаан, маадырлыг дайынчы орукту эрткен. Большевик партияга, улуг баштынчы болгаш башкы эш Сталинга удуртурган Совет Армия болгаш Шериг-Далай Флоду боттарының алдарлыг оюн дайынчы белеткел талазы-биле, боттарының составының шериг болгаш политиктиг кижизидилгезиниң талазы-биле чаа чедиишкиннерлиг ужуражып турар.

Шериг-Далай Флодунуң бодунуң составы моон-даа ынай дайынчы белеткелин могаг-шылаг чокка бедидер дайынчы болгаш политиктиг белеткелдиң квалификастыг специалистерин, шылгарангайжыларын өстүрер, боттарының хүрээлениниң шериг сагылга-чурумун, серемчилелин болгаш организастыг чоруун улам быжыглаар хүлээлгелиг.

Эштер матростар болгаш солдаттар, старшиналар болгаш сержантылар!

Эштер офицерлер, адмиралдар болгаш генералдар!

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 34 чыл оюн таварыштыр Силерге байыр чедирип, амыр мендинерни айтыргаш, дайынчы болгаш политиктиг белеткел талазы-биле улам улуг, чаа чедиишкиннерлиг болурунарны күзедим.

Бистиң күчүлүг Советтиг Төрээн чуртувус делгерезин!

Маадырлыг совет улус болгаш ооң тиилетирбес Армиязы база Шериг-Далай Флоду делгерезин!

Совет Чазак делгерезин!

Ленин — Сталинның улуг партиязы делгерезин!

Бистиң улуг болгаш мерген угаанныг башкывыс болгаш полководчувус эш **Сталинга** алдар!

ССР Эвилелиниң Шериг-Далай
Министри вице-адмирал
В. КУЗНЕЦОВ.

Совет эвилелинде

Иван Шацкийниң бригадазы часкы тарылганы дооскан

МИХАЙЛОВСК. (Краснодар край). ССРЭ-ниң Дээди Совединиң депутады Иван Шацкийниң трактор бригадазы Курганин районда Ленин аттыг колхозтуң ховуларында чазын чажып тарыыр кызыл-тастың тарылгазыг доозупкан.

Тарылганың ажылын эрткен чылга бодаарга бо чылын оон 24 шак мурнап дооскан. Чазын андарган черин шуптузун илииртээн. Бригаданың кылган ажылын колхоз «кончуг эки» деп демдеглеп хүлээп алган.

(СЭТА).

Кубаньның ховуларының кырында

КРАСНОДАР. Өл-шыкты дуглап шыварын, чемишидилгени болгаш эрте тарыыр тараа культураларын чүгле Кубаньның солагай талакы районнары чорудуп турар эвес, а ол ышкаш оң талакы районнар база чорудуп турар. Колхозчулар-биле болгаш совхозтарның, МТС-терниң ажылдакчылары-биле денге хову ажылынче хамааты агаар флодунуң ужудукчулары база эгелеп киирипкен.

Көдээ ажыл-агый ужар-чүүлүнүң ажылының хемчээли бо чылын ийи катап өзер. Ужудукчулар тараа культураларының химиктиг арыглаашкынын кылып чорударлар. Машина-биле хөвең ажаап алырының мурнунда хөвең үнүжүнүң бүрүзүн чок кылырын чорудар. Ынчангаш машина-биле ажылды калбак шөлге чорудуп болур.

Ужар-чүүл отрядтарында кывар материалдарны, химикаттарны камнап алыры дээш чарыш калбартынган. Ол-ла үеде бүдүрүкчүүр чорук дээш демиселди чорудуп турар.

(СЭТА).

Ивилерниң баш саны 27 катап өскен

ТЮМЕНЬ. Ямало-Ненецк национал округтуң Урал артында районунуң ивичилери эрткен чылдың дургузунда ажылының түннелин түннээн. Иви ажылын хөгжүдериниң планын ажыр күүсеткен болган. Дайын мурнундагы 1940 чылга деңнээрге районда ивиниң баш саны 27 ажыг катап өскен.

Ивичилер бодунуң күш-ажылынга улуг орулганы алганнар. Чижээ, «Красный Октябрь» колхозтуң кадарчызы Д. Н. Терентьевтиң өгбүлези 16 муң ажыг рубльди, 70 ивилерни болгаш өске-даа продуктуларны алган.

(СЭТА).

Колхозчуларның садып алыышкыны

ВОЛОЧАНСКИЕ ХУТОРА. Харьков области «Большевик» колхозта чыл баланзызын бадылаан. Артельдиң орулгазы 1600 муң рубль ажып турар.

Көдээ ажыл-агый артелинде ниитиниң байлааның өзүлдези-биле чергелештир колхозчуларның материалдыг чаагай чоруу өзүп турар. Күш-хүннеринге хөй төлевирни алгаш, тараажылар мебельдерни, патефоннарны, мотоциклдерни, радиоприёмниктерни, бодунга тускай библиотекчигештерни садып ап турар. Күш-хүннеринге 5 муң рубль, 2 тонна чыгыы тараа, 11 хаваа ооллдарын алган Устинья Мирошниченко суур садыындан патефон болгаш шифоньерни садып алган, а кадарчы Константин Чмаль—чадаг дерге садып алган. Трофим Хайло, Мария Ковалева болгаш өскелер-даа улуг өртектиг херексел аймаан садып алган.

Дыка хөй колхозчулар радиоприёмниктерлиг болгаш бажың бүрүзүле чадаг дергелиг болуп турар. Ол суурда ниитизи-биле 450 чадаг дерге бар.

Сөөлгү чылдарының дургузунда суурнуң садыгларындан колхозчулар 2 миллион ажыг рубльдиң бараанын садып алган.

(СЭТА).

Камнап алыышкын

ССРЭ-ниң Чиик үлетпүр Министерствозу 1951 чылдың дургузунда бүдүрүлгеде чогаадылганың техника талазы-биле чаартыышкыннарның болгаш рационализаторжу саналдарның нептередиишкининиң түннелин үндүрген.

Бир чылдың дургузунда чиик үлетпүрнүң ажылчыннарындан, инженерлеринден болгаш техниктеринден, албан хаакчыттарындан 91 муң ажыг санналдар кирген. Ол саналдар болза, техниканы эң экизи-биле ажыглаа ынче, чиг-ётти камнап алыынче, продукцияның шынарын экижидеринче болгаш күш-ажылдың бүдүркчүлүүн улгатырарынче угландырган. Рационализаторларның саны 48 мундан 56 муң чедир өскен.

Техниктиг чаартыышкыннарны болгаш чогаадылганы нептереткен чорук 284 миллион рубль камнап алыышкынны берген.

(СЭТА).

В. Гюгонуң төрүтүнгенинден бээр 150 чыл болганынга

КИЕВ. УССР-ниң күрүне библиотеказында улуг француз чогаалчы Виктор Гюгонуң төрүтүнгенинден бээр 150 чыл болганынга тураскаатган литературлуг делгелге ажытынган. Гюгонуң турган үезин тайылбырлап турар Маркстың, Энгельстиң, Лениннің, Сталинның чогаалдарын, француз, орус болгаш украин дылдарда парлаан чогаалчының эң дээрге чогаалдарын ында делгеп салган. В. Гюгонуң дугайында А. С. Пушкиннің, А. И. Герценнің, А. М. Горькийнің, Морис Торезтиң чугааларын база бижээн.

Библиотеканың номчукчулар залында кижи эмгежок турар. Олар В. Гюгонуң чогаалдарын улуг сонуургап турар. Киевтиң «Большевик», «Трансигнал», «Красный экскаватор» деп заводтарының библиотекалары боттарының ажылчыннарынга болгаш тускай эртемниглеринге бүгү делегей абонементизи-биле Гюгонуң дыка хөй чогаалдарын алганнар.

БАКУ. Француз улустуң чогаалдарын азербайджан номчукчу чүгле совет эрге-чагырганың үезинде бодунуң төрээн дылының кырынга номчуур аргалыг болган. «Отверженные», «93 хар», «Парижтиң бурган иезиниң дуганы», «Катырып чоруур кижи» деп Гюгонуң улуг чогаалдарын болгаш өске даа чогаалдарын сөөлгү каш чылдарның дургузунда азербайджан дылче очулдургаш, парлап үндүрген.

Гюгонуң чогаалдарының азербайджан номчукчуга солун болуп турарын ооң номнарының тиражтарының өзүп турары чугаалап турар. Бир эвес «Катырып чоруур кижи» деп роман 1927 чылда 2 муң экземпляр-лыг парлатынып үнген турган болза, «93 хар» деп номнуң сөөлгү удаада үндүргени 20 муң тиражтыг болуп турар.

Гюгонуң чогаалдары библиотекаларның ном салыр черлеринге черле доктаавайн турар. Бакунуң Сабир аттыг төп библиотеказынга турган Гюгонуң чогаалдарын дыка хөй нефтичилер номчаннар.

Хоорайның библиотекаларында болгаш клубтарында ол алдарлыг хүнге тураскаатган делгелгелер организастатынган болгаш В. Гюгонуң амыдыралының болгаш ажылының дугайында лекциялар болуп турар.

ТАШКЕНТ. Улуг француз чогаалчы Виктор Гюгонуң чогаалдарын Узбекистанның хоорайларының болгаш кишлактарының чурттакчылары бир дөмей сонуургал-биле номчуп турарлар. Ооң дыка хөй чогаалдарын узбек дылга хөй тиражтыг кылдыр парлап үндүрген.

Узбекистанның хөй-ниитизи В. Гюгонуң төрүтүнген хүнүнден бээр 150 чыл болганынга белеткенип турар. Узбекистанның Алишер Навои аттыг күрүне библиотеказында, Орта-аккы Азияның күрүне университединиң библиотеказында, культураның ордуларында болгаш ажылчыннарның клубтарында делгелгелер организастатынып, Гюгонуң чогаалчы ажыл-чорудулгазынга тураскаатган беседалар чоруп турар.

(СЭТА).

Партийжи амыдырал

Шиитпирниң күүселдези дээш организастыг ажылды экижидер

Бистиң чуртувуска коммунизм тургузуушкунун чедиишкинниг шиитпирлээр сорулга-биле большевиктерниң партиязы чурттуң мурнунга ажыл-агайның болгаш культура тургузуушкуннуң талазы-биле политиктиг улуг сорулгаларны тургузуп турар. Ол сорулгаларның чедиишкинниг күүселдезин партия организацияларының организастыг ажылының бедик деңнелинин ачызы-биле боттанып турар.

Тиилелге кажан-даа боду чедип келбес, ону күжениишкин-биле, демисел-биле чедип алыр деп эш Сталин өөредип турар. Партияның удуртур органнарының шиитпирлерин күүседир дээш партияның кудуку организациялары болгаш совет ажыл-агый организациялары болза, кижилерни ажыл-агый адырларынга шын шилип тургузуп, ажылдың организастыын улам быжыглап, шиитпирлерниң күүселдезин чогуур өйүнде хынап тургаш, күрүненің планныг даалгаларын чедиишкинниг күүседип турар.

Барыын-Хемчик районнуң Ворошилов аттыг колхозта партия эге организациязы (секретари эш Херел) партия район комитединиң болгаш бодунуң шиитпирлериниң күүселдезин багай эвес организастап келген. Коммунистер, комсомолчулар-биле болгаш колхозчу активчилер-биле ажылды багай эвес тургусканының түңнелинде, ол колхозка эрткен чылын хову ажылының бедик дүжүттүү чедип алдынган. Колхоз бо чылдың часкы тарылгазынга үрезин белеткээр планын долдур күүседкен. Колхозтуң тудуг ажылы районнуң өске колхозтарындан бедик деңнелге чоруп турар.

ВКП(б) обкому болгаш райкому 1951 чылда колхозтарның чуртталга болгаш бүдүрүлге тудугларының планын күүседир хемчеглер дугайында чангыс удаа эвес доктаалдарны үндүрген. Ынчалза-даа колхозтарда партия эге организациялары ол доктаалдарны хүлээп алгаш, боттарының партия хуралдарынга чугаалажып, шиитпирлерни үндүрүп ап турган хирезинде, ооң күүселдезин боттандырар организастыг ажылдарны кошкадып турганнар. Ооң ужурунда 1951 чылда чуртталга бажыңнарының тудугларының талазы-биле чазактың бадылап берген планын районнуң колхозтары ниитизи-биле кончуг багай күүседкен. «Ленинчи орук» колхоз (даргазы Салчак Доржу, партия эге организациязының секретари эш Одуй-оол) чүгле 30 хуу, «Коммунизмче орук» колхоз даргазы Херел, партия эге организациязының секретари эш Мынданоол 35 хуу, «Кызыл тараачын» колхоз (даргазы эш Сендажи, партия эге организациязының секретари эш Күдерек) 40 хуу, «Победа» колхоз (даргазы Даржаа, партия эге организациязының секретари эш Сюрюн, 50 хуу күүседкеннер. Ол колхозтарда партия эге организациялары тудуг ажылынга кижилерниң күжүн шын хуваап тургуспаанындан, тудуг ажылының кандыг байдалда турарын үргүлчү хынап көрбейн турарындан болгаш социалистиг чарышты тудугжулар ортузунга калбартпаанындан чедиишкиннер эвээш болганы тодаргай.

Сорулгалар тодаргайлатынып, шиитпирлер үнген соонда күүселдениң үргүлчү хыналдазы болгаш организастыг ажыл чокка түңнел чок болу бээр деп чүвени районнуң чамдык организацияларының удуртукчулары уттуп турарлар. Районнуң көдээ ажыл-агый килдизи (эргелекчизи эш Ойдупаа, колхозтар тудуунуң килдизи эргелекчизи эш Аракчаа, райОНО эргелекчизи эш Лопсан-Ендан) олар боттарының харылап турар ажылдарының талазы-биле багай эвес шиитпирлер төлевилелин белеткеп, ону ВКП(б) райкомунуң бюрозунуң, райкүүскомнуң хуралдарынга бадыладып ап турганнар. Ук шиитпир бадылатынган соонда аңаа тайбынзырап, ооң күүселдези дээш чогуур үезинде организастыг ажылды чорударын уттуп турганнар. Шак ындыг эрги практикага партия райкомунуң бюрозу база эптежип турар.

Партия организацияларының болгаш ажыл-агый удуртукчуларының мурнунга салдынган сорулганы чедиишкинниг күүседир төлээде, шиитпирниң күүселдези дээш организастыг ажылды үргүлчүнүң ажылы болдуруп чорудар ужурлуг. Хыналданы кыры-биле кылып, билдингир четпестерни даңзылап алыры-биле кызыгаарлатынар эвес, харын салган сорулганы хуусаазында күүседир сорулга-биле практиктиг ажылды күштелдирер херек. Хыналданы кылырын чүгле кудуку ажылдакчыларга онаап кагбайн, удуртукчулар боттары барып бүдүрүлге, албан черлериниң ажылынче ханылап кирер, четпестерни илередир, ол четпестерни узуткаар хемчеглерни организастаары чугула.

Күүселденің хыналдазының шиитпирлиг үүлүнүң бирээзи болза, большевикчи шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлел болур. Шүгүмчүлел чокка кадрларның канчаар ажылдап турарын билип алыры, ажыл херекте четпестерни болгаш частырыгларны хынап, билип алыры болгаш ону чайладыры болдунмас. Ынчангаш, партияның болгаш бүдүрүлге черлериниң хуралдарынга шүгүмчүлел болгаш бот-шүгүмчүлелди калбартыры райкомнуң харыысалгалыг ажылдакчыларының, партия эге организацияларының секретарларының практиктиг ажылынга чугула чүүл болур.

Колхозтарда партия эге организациялары колхозтуң баштаар черинин ажыл чорудулгазын контрольдаар эргезин хажык чокка боттандырып тургаш, бүдүрүлге планын хуусаазында долдур болгаш ажыр күүседирин хандырары соңгаарладып болбас кол сорулга.

К. КЮРЮ,
ВКП(б) Барыын-Хемчик райкомунуң партия, профэвилел, комсомол организацияларының килдизинин эргелекчизи.

Бөлгүмде мынчаар башкылап турар мен

1951 чылдың октябрьде ВКП(б)-виң Эрзин райкомунуң бюрозу менээ Нарын сумузунда «Коммунизмче орук» колхозта тургустунган эш И. В. Сталинның допчу биографиязын өөренир бөлгүмге пропагандистеп ажылдаарын дааскан. Мен партийжи даалганы күүседиринче улуг сонуургал-биле кирипкен мен. Бөлгүмде 16 кижи өөренип турар, неделя санында бир катап чыглып кичээлдеп, 3 шак иштинде өөренип турар. Өөредилге чылы эгелээнден бээр бөлгүм эш И. В. Сталинның допчу биографиязының VIII бөлүүн өөренип дооскаш, IX бөлүүн өөренип турар.

Өөредилгени мындыг байдал-биле чорудуп турар мен: кичээл бүрүзүнүң баштайгы 1 шагын дыңнакчылар-биле беседалажыышкынга чарыгдааш, а сөөлгү 2 шагын ооң ыңай өөренир теманы үргүлчүлеп чугаалаарынга болгаш дыңнакчыларга бот-кичээл ажылынга онаалга бээринге чарыгдап турар мен.

Эш И. В. Сталинның биографиязының дугайында дыңнакчыларга чугаамга белеткениримде допчу биографияны болгаш «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» база эш И. В. Сталинның ажыл-амыдыралынга хамаарышкан солуннарда, журналдарда парлаан үүлдерни ажыглап турган допчу билдингир конспектиин тургузуп алгаш, ол конспектини ёзугаар дыңнакчыларга чугаалап берип турар мен. Ажыглап турган литератураларымның аттарын дыңнакчыларга бижидип. номчуурун сүмелеп турар мен. Өөренип эрткен теманы ыяавыла номчуп, конспектилеп, оларга конспектини канчаар тургузарын өөредип, оларның тургускан конспектилерин хынап көрүп, четпестерин илереткеш эде кылырын сүмелеп турар мен.

Беседалажыышкын кичээлинге белеткениринге херектиг айтырыларны дыңнакчыларга бижидип бергеш, ол айтырыглар ёзугаар оларны белеткендирип, белеткенип турар үеде оларга дузалажып, билбейн барган айтырыгларын тайылбырлап берип турар мен. Беседалажыышкын кичээлинге дыңнакчылар белеткенип турар үеде бодум база белеткенип, берген айтырыгларга хамаарышкан материалдарны каш катап номчуп ап, оларның харыызынга шын анализти кылырынга өөренип турар мен. Беседалажыышкын үезинде дыңнакчыларның чедир харыылавайн барган айтырыгларынга немелде допчу тайылбырны чугаалап берип турар мен. Беседалажыышкын кичээлинге дыңнакчыларның эки-туразын барымдаалап сөс бергеш, харыылаан дыңнакчының чедир харыылавайн барган айтырыын четчелээри-биле өске дыңнакчыга сөс берип харыыладыр мен. Чамдык чүве харыылазындан дидинмес, айтырыны билип олурза-даа ыытавас дыңнакчыларже улуг кичээнгейни сальп, ындыг кижилерни адын кыйгыргаш харыылаып, идепкейлиг болурунга өөредирин ораалдажып, хөй катап тургузуп харыыладып турар мен. Шак мындыг чорук дыңнакчыларның беседалажыышкын кичээлинге харыысалгазын болгаш сонуургалын дыка бедидер.

Бөлгүмнүң дыңнакчыларындан эштер Сундуй, Нюрзат олар өөредилгеге эң эки түңнелди көргүзүп, идепкейлиг өөренип турарлар.

Ам мен бөлгүмнүң кичээлин организас болгаш идея деңнел талазы-биле улам шынаржыдып тургаш, эш И. В. Сталинның биографиязын чогуур хуусаада доозар дээш, бодумнуң политиктиг билиимни бедидип, башкылаар мергежилимни улам байлакшыдар дээш ажылдап турар мен.

Д. ДАРДАШ,
бөлгүмнүң пропагандизи.

Парткабинеттиң ажылы

ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкомунуң парткабинеди пропагандистерниң дуржулгазын болгаш политиктиг билиин бедидеринге база марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турар партия, совет активтеринге дуза көргүзер талазы-биле элээн ажылдарны чоруткан.

Районнуң партия чырыдыышкынының четкизинде 27 пропагандистер ажылдап турар. Оларның политиктиг билиин бедидер, дуржулга мергежилин байыдар сорулга-биле 4 семинарларны чоруткан. Ол семинарларны ВКП(б) райкомунуң секретарылары удуртуп эртирген.

ВКП(б) райкомунуң илеткелчилер бөлүүнүң кежигүннериниң теориялыг билиин бедидеринге болгаш дуржулгазын солуштурарынга 4 катап чөвүлел хуралдарны эртирген.

Марксизм-ленинизмниң теориязын 33 партия, совет активтери бот-өөредилге-биле өөренип турар. Боттары өөренип турарлар бот-өөредилге планнарлыг, ол планнарынга хүлээнип алган номнарын номчуп, конспектилеп ап турарлар. Парткабинет боттары өөренип турарларның дузаламчы кылдыр Ленин — Сталинның ажылдарының дугайында 4 кэтап лекциялар номчулгазын организастаан Боттары өөренип турарларның дуржулга солчуушкуннуг чөвүлел хуралын 2 катап чоруткан. Өөренип алыры-биле хүлээнген номнарын доосканнар-биле беседалажыышкынны үргүлчү чорудуп турар.

Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарлардан эштер Любимов, Попов, Күнзүн олар өөренип алыры-биле хүлээнген номнарын кызымакай номчуп, конспектилеп ап, идепкейлиг өөренип турарлар. Оон-биле кады, бодунуң политиктиг билиин бедидип алырын кыспас кижилер база бар. Ылангыя эштер Билчир-оол, Алымов, Мастрёнок олар бот-өөредилге-биле өөренип алыры-биле хүлээнип алган номнарын номчувайн, конспектилеп албайн турарлар.

Парткабинеттиң ажылында четпестер база бар. Чүл дээрге, боттары өөренип турарларга бодунуң шугуму-биле контроль ажылын сула боттандырып, оларның канчаар кичээлдеп турарын сонуургап көрбейн турар.

Ам парткабинеттиң сорулгазы болза, бодунуң бүгү ажылын пропагандистерниң болгаш марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турар партия, совет активтериниң ёзулуг, теоретиктиг болгаш методиктиг төвү кылдыр ажылын улам экижидир тургузары болур.

А. ТАРЖАЙ.

Кежээки школаның бирги курзу

Тере-Хөл районнуң төвү. Чыргаланды суурда партияның кежээки школазының бирги курзунда 12 партия, совет активтери өөренип турар. Курстуң дыңнакчылары кичээлдерни үспейн идепкейлиг чыглып кээп, неделя санында 2 катап кичээлдеп турар. Курс программа ёзугаар өөренир материалдарын өзалдаашкын чокка эки шынарлыг эртип турар.

Дыңнакчылар өөренип эрткен материалдарын конспектилеп ап, кичээлге эки белеткелдиг кээп турар. Эштер Л. Даваа, Н. Темир-оол, О. Нүрсат ола эн-эки өөренип турарлар

Курстуң пропагандистери эштер А. Темир-оол, А. Доржу олар боттарының хүлээлгезин эки күүседип, дыңнакчыларга билдингир болгаш сонуурганчыг лекцияларны номчуп, беседалажыышкын кичээлдерин бедик идея деңнелге эртирип турар.

Ам курс программазын бедик түңнелдиг доозар дээш ажылдап турар.

В. ТЮМЕН-БАЙЫР.

Эки кадарчы

Барыын-Хемчик районда «Совет Тываның беш чыл ою» көдээ ажылагый артелиниң өшкү кадарчызы эш Норбу колхозтуң 206 баш төрүүр өшкүлеринден 206 анайларны чаңгыс-даа чидириг чок менди камгалап алыр дээш кызымак ажылдап турар. Ооң кадарып турар өшкүлери семис, күштүг болгаш хүр кыш ажып турар.

Эш Норбунуң өшкүлери ам кидин-не оолдап эгелээн. Ол баштайгы хүннерде төрээн 36 өшкүлеринден 36 анайларны бүрүн мелди камгалап алган. Ам төрүзе чогуур бүгү өшкүлериниң анайларын чаңгыс-даа чидириг чок камгалап алыр дээш эш Норбу өшкүлериниң кажаазын улам чылыглап, оларның ажаалга хайгааралын экижидип турар.

Д. СААЯ.

Ажыл-ишчи колхозчу

Чөөн-Хемчик районнуң Шемиде «Большевик» көдээ ажыл-агый артелиниң кежигүнүнге 64 харлыг Ендан Куулар ирей ийи чыл мурнунда кирип алган. Ол назы хары улгатса-даа, өске колхозчулардан тудак чок, харын-даа ажыр ажылдап турар.

Эрткен көдээ ажыл-агый чылында ол 360 трудоденьни ажылдап алган. Колхозчу Ендан ирей бо көдээ ажыл-агый чылында оон-даа артык эки ажылдаар мен деп хүлээлге ап алган ажылдап турар. Ол 25 километр черден тудуг ыяжы сөөртүр нормазын эрестиг күүседип турар. Колхоз баштаар чери болгаш колхозчулар кырган колхозчунуң аксеткилдиг күш-ажылын бедии-биле үнелеп көрүп турар.

К. БИЧЕ-ООЛ.

Ленин аттыг колхозта

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районнуң Көк-Чыраада улгатыр катышкан Ленин аттыг колхозта хой мал фермазының эргелекчизи эш Сагаан-оол, фермада партбөлүктүң организакчызы эш Көк-кыс, ветфельдшер Конева слар эки ажылдап турар.

Ферманың хойлары ам кидин-не оолдап эгелээн. Ам төрээн 81 хойлардан 81 хураганнарны, төрээн 26 өшкүлерден 30 анайларны чидириг чок камгалап алган. Ам төрүзе чогуур хойларның болгаш өшкүлерниң чаш төлдерин чаңгыс-даа чидириг чок камгалап алыр дээш олар бүгү күштерин үндүрүп ажылдап турарлар. Төрүүр хойларның болгаш өшкүлерниң ажаалгазын эки тургускан, фермада дүн, хүннүң дежурныйларын тургускан.

Н. ЧАНЧИП.

Колхозчуларга лекция

Чоокта чаа Сүт-Хөл районда Киров аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларынга ВКП(б) обкомунуң лектору эш Тембрек «Бүгү делегей байдалының дугайында» лекция номчуп берген. Эш Тембрек бодунуң лекциязын номчуп эгелээриниң мурнунда колхозчуларга 1951 чылдың совет күрүненің ажыл-агый талазы-биле чедип алган улуг чедиишкиннериниң дугайын, коммунизмниң улуг тудугларының дугайын болгаш 1952 чылда совет улустуң мурнунда турып турар улуг сорулгаларның дугайын чугаалап берген.

Лектор эш Тембрек бодунуң лекциязынга бүгү делегейниң амыдыралында ам үеде болуп турар чугула болуушкуннарның дугайын колхозчуларга кончуг билдингири-биле тайылбырлап чугаалап берген. Эң ылангыя англи-америк дайын кыпсыкчыларының лагериниде делегейниң чаа дайынын кыпсып үндүрер дээш чорудуп турар өнчүк-чөнгээлиг агрессчи бүгү планнарының буступ дүжүп турарын, делегейниң бүгү чурттарында тайбың талалакчыларының империалистиг дайын кыпсыкчыларынга удур күштерин улам-на быжыгып турарын, тайбынның болгаш демократияның күштериниң бажында туруп турар бистиң улуг совет чуртувустуң болгаш улус демократия чурттарының күштериниң өзүп быжыгып турарын лектор кончуг тодаргайы-биле, боттуг чижектер-биле көргүзүп чугаалаан.

Оон ыңай лектор бодунуң чугаазынга улуг кыдат улустуң кайгамчыктыг чедиишкиннериниң дугайын чугаалаан. Ол ышкаш бодунуң төрээн чуртунуң хамаарышпас тускай турар чоруу дээш америк империализмге удур маадырлыг демиселди чорудуп турар корей улустуң дугайын лектор чугаалаан.

Колхозчулар лекцияны улуг сонуургалдыы-биле дыңнаан болгаш лекторга элээн хөй айтырыгларны салган.

М. ДАРЖАЙ.

Көдээ (суму) Советтериниң отчёттуг сессиялары чүүү көргүскенил

1952 чылдың январь 1-ден 20-ге чедир Улуг-Хем районнуң бүгү көдээ (суму) Советтериниң отчёттуг сессиялары болуп эрткилээн. Ол сессияларга 1951 чылдың дургузунда суму Совединиң бүгү ажыл-чорудулгазының дугайында суму Советтериниң даргаларының отчёт илеткелдери болгулаан. Сессиялар болза, көдээ Советтерниң ажыл-чорудулгазында бар чедиишкиннерни болгаш четпестерни тодаргайы-биле илередип, шүгүмчүлел болгаш ботшүгүмчүлелдерге үндезилээш Советтерниң ажыл-чорудулгазын моон соңгаар бүгү тала-биле экижидеринче угланган тодаргай шиитпирлерни хүлээп алгылаан.

Районнуң 11 көдээ Совттериниң ол отчёттуг сессиялары болза, Советтериниң ажылында бар турар четпестерни улам тодаргайы-биле илереткен болгаш эң ылаңгыя көдээ Советтериниң организас-массалыг ажылдарында улуг четпестер бары илерээн. Ооң фактылары болза, чамдык көдээ Советтер РСФСР-ниң Конституциязының негелдезин үреп, сессияларны чогуур өйүнде чыылдырбайн турганы, Советтерде доктаамал комиссияларның ажылын чогууру-биле тургуспаанын, депутаттар-биле ажылдың багай тургустунганын болгаш соңгукчуларның негелделерин, чагыларын тодаргайы-биле күүседир херекке онза сагыш салбайн турган чоруктарны илереткен. Ооң чижектери болза, Демир-Суг суму Соведи (даргазы эш Ыңаажап) бүдүн чылдың дургузунда чүгле 4 удаа сессия чыылдырган, Чааты суму Соведи (даргазы эш Чамыян) чүгле 6 удаа, Шагаан-Арыг суму Соведи (даргазы турган эш База-оол) чүгле 5 удаа, Хендерге даргазы турган Шыырап-оол) чүгле 7 удаа сессияларны чыылдырып, Конституцияның негелдезин үреп турганнар.

Көдээ Советтиң талазындан сессиялар эртирерин кончуг белеткел чок чорудуп турганы илерээн, барык бүгү Советтериниң болуп турган сессияларынга доктаамал комиссиялардан айтырыг белеткээринге барык-ла киришпейн турган болгаш сессияларга ол комиссиялар бодунуң харыылаар ажылының дугайында эдеринчи илеткелдер кылбайн турганнар. Чижээ, Чааты суму Советтиң 6 удаа сессияларга тургузуп чугаалашкан 20 ажыг айтырыларга чаңгыс-даа доктаамал комиссияның даргазы эдеринчи илеткел кылбаан. Доктаамал комиссияларның даргаларының хуралдарын болгаш семинарларын кайы-даа Советтерге кылбааны-биле ол комиссиялар боттарының кылза чогуур ажылын билбес турганнар.

Көдээ Советтериниң ажылында база четпес деп илерээн чүве болза, депутаттар-биле ажылдың багай тургустунганында. Көдээ Советтериниң депутаттарынга 119 кижи соңгуткан турган болгаш ол болза, конке доктаамал комиссияларны депутаттарны Советтер ажылынга эки киириштирбейн турар. Депутаттар соңгукчулар мурнунга отчёттарын кончуг эвээш кылган, чижээ, Демир-Сугда 9 депутаттан, Чаатыда 13 депутаттан чаңгыс-даа депутат бодунуң соңгукчуларынга отчёт кылбаанар, ол ышкаш Эьжим, Эйлиг-Хем Советтеринде 9—9 депутаттардан чүгле 4—4 депутаттар бир-бир удаа отчёт кылганнар, Баян-Кол Советтиң 9 депутаттардан чүгле 3 кижи бир-бир удаа отчёт кылганы илерээн. Депутаттарны сессияга, күүскомнарга айтырыг белеткээринге, ажылдар хынаарынга барык-ла киириштирбейн турар чоруктар бар.

Суму Совединиң сессияларынга, күүскомнарга ажыл-агый культураның дыка хөй айтырыларың чугаалажып, хөй-хөй шиитпирлерни хүлээп ап турган болза-даа, ол шиитпирлериниң күүселдезиниң хыналдазын кошкак организастап, ол херекке доктаамал комиссияларын, депутаттарны, совет активчилерни ажыглавайн турар чоруктар бүгү-ле Советтерде бар болуп турары илерээн. Ооң чижээ болза, Хендерге суму Соведи (даргазы турган Шыырап-оол) 7 удаа сессияга 23 айтырглар-ны көрүп, шиитпир үндүргеш, ооң чаңгызын-даа хынап көрбээн, үндүрген шиитпирлер анаа-ла саазын кырында шиитпирлер болуп артып калган.

Суму Совединиң талазындан көдээ Советтериниң социалистиг чарыжын кошкак удуртканының түңнелинде чамдык көдээ Советтер мурнунда эки ажылдыг, мурнакчы болуп турганындан багай ажылдыг болу берген үүлдер бар. 1950 чылдың төнчүзүнде Эйлиг-Хем суму Соведи (даргазы турган эш Өдүрек) областа эң эки ажылдыг болуп илерээш, облкүүскомнуң көдээ Советтер аразында шилчиир Кызыл тугун болгаш акша шанналды алган, 1951 чылдың 1-ги кварталының түңнелинде ол-ла тукту облкүүском ол сумуга артырган турган, а 1951 чылдың 2-ги кварталда Эйлиг-Хем суму Соведи багай ажылдыг деп илеретингеш (даргазы эш Ураангай) өске Советке алыскан. Көк-Чыраа суму Соведи (даргазы эш Дарый) Советтиң ажылы эки дээш хүндүлел бижик-биле шаннаткан-даа болза, 1951 чылдың сөөлгү кварталда ол алдарны тудуп шыдаваан болгаш бодунуң алган чергезин Ийи-Тал суму Советке (даргазы эш Хойтпак-оолга) алыскан. Ол ышкаш өскедаа Советтер социалистиг чарышты чоннуң ортузунга калбартып, ооң түңнелин чогуур өйүнде четчези-биле кылбайн турганнар.

Советтериниң организас-массалыг ажылының база бир кол чугула үүлү болур хамаатыларның ниити хуралдарын кончуг ховар кылып, аңаа суму Совединиң отчёттарын кылбайн турар болгаш ийи, чаңгыс хуралдар болза-даа аңаа-ла тавырылга митингилер болуп турар. Чыл дургузунда Эьжим, Демир-Суг, Баян-Кол, Чааты суму Советтери үүлле 2—3 хуралдар кылгылаан үүлдер бар, моон ап көөрге, көдээ Советтер массадан хоорук ажылдап турары тодаргай.

Суму Советтериниң, ооң даргаларының талазындан чоннуң негелде, хомудалдарын чогуур өйүнде көрбес, ону харыылап бербес чоруктуң талазы-биле эрткен сессияларга улуг негелделер илерээн, ол чорук ылаңгыя Чааты, Хендерге, Эйлиг-Хем сумуларында багай тургустунган.

Көдээ Советтериниң иштики организас-массалыг ажылдарының шак ындыг куду деңнелде турар чоруундан районнуң чамдык ажыл-агый, культураның чугула адырларында көргүзүглери эки эвес түңнелди көргүзүп турар үүлдер эвээш эвес. Ылаңгыя көдээ Советтериниң талазындан колхозтарны организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар, чурумун экижидер, колхозтарның тудуг суурларының планын күүседиринче, күрүненің планныг ажылдарын чедиишкинниг күүседиринче бүгү ажылчы чоннарны, колхозчуларны чогуур өйүнде организастаарынче Советтериниң удуртулгазының кошкаан сессияларга депутаттар илереткеннер.

Көдээ Советтериниң организас-массалыг болгаш бүгү ажыл-чорудулгазында бо бүгү четпестериниң бар болуп турарының база бир кол чылдагааны болза, райкүүскомнуң талазындан суму Советтерин кошкак удуртуп, оларның ажылынга хүн-бүрүнүң практиктиг дузаламчызын кошкак көргүзүп турарында, Советтериниң ажылында четпестерни чогуур өй-шаанда илеретпес, ол четпестерни чок кылырынче шынгыы негелде кылбайн турарында болур деп чүвени көдээ Советтериниң эрткен отчёттуг сессияларынга илередип, чөптүг шүгүмчүлелдерни кылгылаан, ол чорукту райкүүскомнуң талазындан моон соңгаар өөренип көөр болгаш ажылга удуртулга болдурары чугула.

Ынчангаш районнуң көдээ Советтериниң ажылында бар четпестерни дарый узуткааш көдээ Советтериниң ажыл-чорудулгазын амгы үениң амыдыралының бедик негелдезинге чедир көдүрери негетинип турар.

В. ПАВУ.

Суму Совединиң сессиязын чогуур хуусаазында чорудар

Кызыл көдээ районнуң Көк-Тей суму Соведи Советтиң сессияларын 1951 чылдың дургузунда чүгле 5 катап чыылдырган. Ол сессияларның үндүрген шиитпирлерин ажылчы чоннарга таныштырар дугайында суму Соведи кандыг-даа ажыл кылбаан, ооң ужурундан ол шиитпирлер күүсетинмейн барган. Суму Совединиң депутаттарындан чаңгыс-даа кижи бодунуң ажыл-чорудулгазының дугайында соңгукчулар мурнунга 1951 чыл дургузунда отчёт кылбаан. Ол ышкаш суму Совединиң чанында доктаамал комиссиялар шуут ажылдаваан.

Көк-Тей суму Совединиң организас массалыг ажылын бо хире сандараткан дугайында ол Советтиң даргазы Очурну суму Совединиң чоокта чаа болган 6 дугаар сессиязынга депутаттар чидии-биле шүгүмчүлээн.

Суму Совединиң 6 дугаар сессиязынга болган шүгүмчүлелдерни болгаш ол сессияның шиитпирин херек кырынга күүседири суму Совединиң даргазы эш Очурнуң ыдыктыг хүлээлгези болур ужурлуг.

К. ОЧУР-ООЛ.

Колхозтарның отчёт-соңгулдалыг хуралдары

* * *

Коллективтиг ажылдың түңнели

Кызыл районуң «Черби» колхозтуң отчёт-соңгулдалыг хуралы февраль 15-те болуп эрткен. Колхоз отчёттуг үениң иштинде бүдүрүлге бслгаш ажыл-агый талазы-биле эвээш эвес чедиишкиннерлиг болганын колхоз даргазы эш Казанцев отчёт илеткелинге чугаалаан.

Колхоз ниитилештирген малдың баш санын 1950 чылга удур 27,7 хуу ажыр өстүрген болгаш мал өстүреринiң күрүне планын 107,2 хуу күүсеткен. Оон иштинде чылгы мал өстүреринiң планын 118 хуу, хаванны 3 катап ажыр күүсеткен болгаш сүт саалдазының планын 116 хуу күүсеткен. Бир саар инектен ортумаа-биле 800 литр сүттү ап, хойдан ортумаа-биле 1700 грамм дүктү кыргып алган. Бо болза, мурнуку чылдарга бодаарга малдың продуктулуг чоруун дыка бедиткенин көргүзүп турар.

Колхоз күрүнеге дужаар тараа планын 100 хуу, эштти — 100 хуу, дүктү — 300 хуу күүсеткен. Отчёттуг үениң иштинде 7 чуртталга бажыңнарын, 4 мал кажааларын, 1 клубту дооскаш ажыглалда киирген.

Колхозтуң ниити орулгазы 181 мың рубль болган. Хуваашпас фондуну планда көрдүнгенинден 13 мың рубль ажыр четчелеп алганы биле ону капитал тудуушкунунга киирген.

1952 чылдың тарылгазынга тараа культураларының болгаш картофельдиң үрезиннерин бүрүн уруп алган.

Эрткен чылын 1006 күш-хүнү ажылдааш, 1580 килограмм тараа алган чылгычы Чүдек-оол, 918 күш-хүнү ажылдааш, 1300 килограмм тараа алган чылгычы Онгар-оол, 2 төрүүр хавандан чыл дургузунда 70 хаван оолдары алган М. Башева ышкаш мурнакчылар колхозта хөй.

Колхозтуң ажылында чамдык чедиишкиннер-биле чергелештир улуг четпестер барын хуралга санал берген колхозчулар большевикчи өзү-биле илередип шүгүмчүлээн. 1951 чылда колхозтуң бүдүрүлге планында айыткан ниити күш-хүннерин чедип күүсетпээн 29 колхозчулар күш-хүнүнүң доктааткан минимумун чедир ажылдап албаан. Оон иштинде коммунист эш Ч. Сыгыр чүгле 16 күш-хүнү, комсомолчу Ш. Кара-уруг 11 күш-хүнү, Б. Санаакай 7-ле күш-хүнү ажылдап алган. Ол ышкаш 4 колхозчу хөрээженнер ниитиниң ажылынга шуут киришпээн.

Колхозтуң бүдүрүлге планын өзүгаар киирип алза чогуур орулгазы чедир күүсетинмээн. Янзы-бүрү организациялардан болгаш колхозчулардан колхозтуң алза чогуур өрези 30 мың рубль ажып турар. Оон иштинде Кызыл районуң МТС-зи 1317 рубльди, районо 1434 рубльди, ыяш ажыл-агыйының чери 723 рубльди, уруглар бажыңы 400 ажыг рубльди колхозка төлевейн турар. Колхозтуң өске колхозтарга, албан организация черлеринге болгаш колхозчуларга төлезе чогуур өрезиниң түңү дыка хөй. Ону төлээриниң хемчээн колхоз баштаар чер чорутпайн турар.

Эрткен чылын хову ажылын четпес организастаанындан кончуг чавыс дүжүттү алган. Ам бир күш-хүнүнүнге ортумаа-биле 1,5 килограмм тараа онаажып турар.

Колхоз эрткен чылын мал чеми белеткээриниң планын чүгле 49 хуу күүсеткен. Баштаар чер мал ажылын боттуг удуртулга-биле хандырбайн турар. Холутунган малдарны аныяк малдарга орнаар деп айтыышкыны ажыглап алгаш, шыпаары куду малдар орнап алганы-биле колхозтуң 23 баш хою, 10 баш молдургазы өске чылдагаан чокка өлген. Колхозчулар Шомуктай, Кулрявцев, Седов 1949 чылдагы өрези 3 молдурганы амга чедир колхозка төлевээн.

Чыл дургузунда колхозчуларның ниити хуралын чүгле 5 удаа чыылдырган чорук болза, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставының негелдезин чедир күүсетпээни ол.

Колхоз даргазы эш Казанцев биле санакчы Ярцев олар көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын хажыдып, колхозтуң быжыглатынган черинден өлээн черни хуу ажылдыг кижилерге ногаа тарыырынга чөпшээреп турганнар. Колхозта учёт, отчёттуң корум-чуруму дыка четпес.

Кызыл районуң МТС-зи «Черби» колхоз-биле чарган трактор ажылының керээзин чүгле 87 хуу күүсеткен, кылган ажылдың шынары багай, 100 га ажыг черни багай андарганы-биле МТС ону катап андарар ужурга таварышкан. Трактор бригадазының бригадири эш Иванов бодунуң бригадазын четпес удуртуп, 1 тонна ажыг керосинни ажыр чарыгдаан деп колхозчулар чидип-биле шүгүмчүлээн.

Баштаар черниң удуртулгазында өске-даа четпестерни колхозчулар хуралга илередип шүгүмчүлээн. Колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле улам быжыдып, 1952 ажыл-агый чылында чаа-чаа чедиишкиннер чедип алырын хуралга шиитпирлээн. Тараа культураларының ниитизи-биле га бүрүзүнден 14 центнер дүжүттү алыр. Ниитиниң малының баш санын өстүреринчи планын ажыр күүседир, хойдан ортумаа-биле 2 килограмм дүктү кыргып алыр, саар инек бүрүзүнден 800 литр сүттү алыр деп шиитпирлээн. Тудуг талазы-биле 7 чуртталга бажыңнарын, малдың 2 кажаазын, колхозтуң конторазын, 50 тонна кирер тараа складын бо чылын тудуп доозар. Электростанциязын болгаш пилорамманы 1952 чылдың ийи дугаар чартыында ажыглалга киирер. 160 га черге суггарылганың чаа системазын чорудар болгаш өске-даа.

Отчёт-соңгулдалыг хуралдан колхоз баштаар черниң даргазынга эш Ф. Казанцевти хевээр соңгаан. Баштаар черниң кежигүннерин болгаш ревизия комиссиязын соңгаан.

Д. ДАРМАЖА.

Колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле быжыглаар

Чоокта чаа Улуг-Хем районуң Эйлиг-Хем сумузунда Сталин аттыг колхозтуң отчёт-соңгулдалыг хуралы болуп эрткен.

Большевик партиянын, Совет казактың хүн-бүрү сагыш салыышкыны-биле бистиң колхозувус отчёттуг үениң иштинде эвээш эвес чедиишкиннерлиг болган деп колхоз даргазы эш Өдүрек илеткелинге чугаалаан. Колхоз 1951 чылда кол планныг ажылдарны күүсеткен. Часкы тарылга планын 12 ажыл хүнүнде 102 хуу, мал чемнери белеткээриниң планын 120 хуу, күрүнеге дужаар эьт планын 100 хуу, дүктү — 146 хуу, мал өстүреринiң планын 100 хуу күүсеткен.

Күш-ажылга идепкейлиг киржип, 500—600 күш-хүннери ажылдап алган Сүүр-оол, Чамзырың, база малдың чаш төлүн менди доруктуруп алгаш 2—3 хураганнарны немелде төлевирге ап турар Оспакай, Сандак, Сендажы болгаш өске-даа, колхозчуларны илеткелге демдеглээн.

Оон-биле чергелештир артельдиң ажылында улуг четпестер бар болуп турар. Колхоз баштаар чер тараанын чайгы ажаалгазынче кичээнгей салбаан. Бригадир Санчай-оол баштааш бир дугаар хову бригадазының кежигүннери чайлаглап чораанының түңнелинде ол бригаданың 112 га кызыл-тазы суундан каткан. Ындыг байдал-биле колхоз эрткен чылын кончуг куду дүжүт алган.

1951 чылда колхозтуң тудуг планы чүгле 86 хуу күүсетинген. Тудуг бригадазының бригадири эш Үнүкей тудугжулар ортузунга күш-ажылды төп организастаарының улуу, харын арагалап чайлаан деп колхозчулар шүгүмчүлээн.

Ревизия комиссиязы, оон даргазы эш Шагдыр ажыл чорутпаан. Шанак, хомут дээн чижектиг колхозтуң 7 мың ажыг рубль өртектиг эт-хөренгизи будалып читкен турда, ревизия комиссиязы кандыгдаа хемчег албаан. 1952 чылдың тарылгазының белеткелинге бо ээ-харыысалга чок чорук шаптык ужураштырып, чамдык чепсек-херекселди хар алдындан дилеп тып ап турар үүл бар.

Мал кадарчылары К. Мачык, К. Аракчаа, К. Санчат-оол 18 баш малды ээ-харыысалга чогу-биле бөрүге чидирткен турда, колхоз баштаар чери шиитпирлиг хемчег албайн турган.

Бар четпестерни узуткааш, 1952 чылда бедик дүжүт чедип алыр, малдың баш санын өстүрер, продуктулуун бедидер, сууржулга ажылын күштелдирер дээш артельдиң кежигүн бүрүзү күжениишкинниг ажылдап, отчёттуг хуралдың шиитпирип амыдыралга боттандырар ужурлуг.

Т. ДАДАР-ООЛ.

* * *

ЭКИ КӨРГҮЗҮГЛЕР

Бии-Хем районнуң Ленинка суурда «Кызыл сылдыс» колхозтуң чоокта чаа чыл отчёду болган. Ол колхоз организастатынып тургустунгандан бээр чаа үш чыл ажып турар болза-даа, районда мурнакчы ажылдыг колхозтарның санында кирип турар.

Эрткен көдээ ажыл-агый чылында колхоз баштаар черииниң чорудуп келген ажылының дугайында отчёт илеткелди колхоз даргазы эш Мактар кылган. Илеткелден илерээни болза, 1951 чылда колхоз ажыл-агый талазы-биле багай эвес түннелдерлиг болган. Чүл дизе, 1951 чылда колхоз 420 гектар тараа тарыыр планныг тургаш, чүгле 7 ажыл хүннериниң иштинде 600 гектарны тараан. Чайгы үеде тараалларның ажаалгазын агротехниктиг бедик деннелге чорутканының түңнелинде күзүн гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 11—12 центнер дүжүттү ажаап алган болгаш күрүнеге тараа дужаар планын хуусаа бетинде, сентябрь 15-те ырак ажыр күүсеткен. База ол ышкаш 1952 чылдың тарылгазынга белеткел кылдыр 500 гектар черни чарып алган болгаш тус-тус культуралар аайы-биле четчир санныг үрезин тарааларны уруп алган болгаш оларның шуптузун арыглап алган.

Колхоз 1951 чылда мал бажы өстүреринiң күрүне планын малдарның бүгү үзүн аайы-биле ажыр күүсеткен. 1951—52 чылдарның кыжынынга удур малга эки шынарлыг сиген болгаш чулуктуг чемнерни четчир хемчээлдии-биле белеткеп алган. Күрүнеге эьт, дүк дужаарының планнарын база-ла ажыр күүсеткен.

Тудуг талазы-биле колхоз эрткен чылын 60 баш аттар кирер эки шынарлыг бир чаа кажааны, 500 баш хой кирер болгаш 100 баш хаван кирер чаа кажааларны тудуп алган. Оон аңгыда 25 тонна ногаа шыгжаар подвалды болгаш кыры шывыглыг ийи чаа шаннарны кылып алган. Ол колхозтуң кежигүннеринде өгде чурттап олурар кижи чок, шупту культурлуг чырык чаагай бажыңнарда чурттап олурар. Ынчангаш колхоз 1951 чылда планда көрдүнген бүгү тудугларны 150 хуу күүсеткен. Бо талазы-биле 62 харлыг коммунист эш Бүлчүцей баштаан 10 кижилиг тудуг бригадазы дыка эки ажылдаан. Ол бригаданың кежигүннери эштер Седембел, Калчанай, У. Биче-оол, Х. Биче-оол, Хүренчик, Рябов олар боттарының хүн нормазын үргүлчү 120—130 хуу күүседип келген. 1951 чылда тудуг планын ажыр күүсеткени дээш ол колхозтуң тудуг бригадазынга ВКП(б) обкомунуң болгаш облкүүскомнуң шилчиир кызыл тугун тывыскан.

1950 чылда бир колхозчу ортумаа-биле 250 күш-хүнү ажылдап ап турган болза, эрткен чылын бир колхозчу ортумаа-биле 300 күш-хүнүн ажылдап алган. Моон алгаш көөрге, колхозта күш-ажылдың сагылга чуруму быжыг болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү чыл келген тудум-на бедип турарын көргүзүп турар. Ынчангаш 1951 көдээ ажыл-агый чылының түңнелинде колхозчулар бир күш-хүнүнүнге ийи килограмм тараа болгаш 2 рубль 37 копеекти ап турар. 1950 чылда колхозтуң орулгазы 85 мың рубль турган болза, 1951 чылда 126 мың рубль чедир өскен. Хөй күш-хүнү ажылдап алган колхозчулар У. Биче-оол, Кукарин, Шойлаа, Мария Шевцова болгаш Седип олар хөй-хөй түңнүг акшаларны болгаш бирден ийи тонна чедир тараалларны алгаш боттарының амбарларында уруп алган.

Колхозтуң отчёттуг хуралынга чыл дургузунда эки ажылдап келген шалыпчылардан 17 кижини шаннаан.

Колхозта тускай эртемниг кадрлар өзүп турар. Ам колхозта ыырак билиглиг 8 трактористер бар. Ам оларның кырынга база 4 трактористерни МТС-те өөредип белеткеп турар. Районда трактор бригадаларының иштинден ол колхозтуң трактор бригадазы трактор ажылының талазы-биле эрткен чылын бир дугаар черни эжелээн. Ол бригада тракторларның септелгезин шагдала доосканн. Олар ам өске чепсек-херекселдериниң септелгезин кылып турар болгаш ону база-ла чоокку хүннер иштинде доозарлар.

Колхоз баштаар черииниң даргазы коммунист эш Мактарның болгаш партия эге организациязының секретари эш Шойлааның удуртулгазы-биле «Кызыл сылдыс» колхоз ажыл-агый талазы-биле районнуң өске колхозтарының мурнунда чоруп турар ужурунда эрткен 1951 чылдың чазынында ВКП(б) райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун чаалап алган болгаш ол тукту ам-даа салбайн турар.

1952 көдээ ажыл-агый чылында оон-даа улуг чедиишкиннерлиг болур дээш колхозка күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглап, социалистиг чарыштарны бригадалар болгаш тус-тус кижилер аразынга организастап, колхозтуң ажыл-агыйын улам быжыглаарынче кол кичээнгейни салыр болгаш ылаңгыя бо чылын күрүне мурнунга күүседир хүлээлгелерни чогуур өй-шаанда долдур болгаш ажыр күүседир дээш ак-сеткилдиг ажылдаар чорук колхозчу бүрүзүнүң хүндүлүг хүлээлгези болур.

О. САПЧАЙ,
ВКП(б) Бии-Хем райкомунуң секретары.

Ниитиниң ажыл-агыйынга удуртулганы экижидер

Танды районнуң Калинин аттыг колхозунуң колхозчулары отчёт-соңгулдалыг хуралга көдээ ажыл-агый чылының түңнелдерин чугаалашкан. Отчёттуг үениң дургузунда колхозтуң организас, ажыл-агыйын быжыдар талазы-биле чедип алдынган чедиишкиннер дугайын артель баштаар черииниң даргазы эш Загайченко бодунуң отчёт илеткелинге чугаалаан. Колхозта күш-ажылдың сагылга-чуруму дыка быжыккан, мал ажылы дээш хайгаарал экижээн.

1950 чылга бодаарга отчёттуг үениң иштинде бүгү көдээ ажыл-агый ажылдарын бистин артельдиң кежигүннери эки күүсеткен деп илеткелчи чугаалаан. Часкы тарылганы 10 ажыл хүнүнде чоруткан. Тарылга шөлү 30 хууга калбаргаш. Тараанын ажаалгазынче улуг күштү салып тургаш өстүрүп алган бедик дүжүдүн колхозчулар 30 ажыл хүнүнде бедик көдүрлүүшкүннүг ажаап алганнар. Колхоз күрүнеге тараа дужаарының планын сентябрь 15-те күүсеткен, бастырылганы соок дүжериниң бетинде дооскан.

Отчёттуг үениң дургузунда колхоз 150 мың ажыг акша орулгалыг болган. Колхозчулар бир күш-хүнүнге ортумаа-биле 4,5 килограмм тараа, акша-биле 2 рубль ап турар. Артельде мурнакчыларның хүрээлери өзүп турар. Мал ажылының бригадири эш М. А. Горшунова малдың туруп турар байдалының дугайында үргүлчү сагыш салып турар. Колхозтуң эң эки хаван ажаакчызы эш Шаталова 22 хаван оолдарын плаптан ажыр өстүрген.

Бир эвес колхоз биштаар чер болгаш партия организациязы социалистиг чарышты хүн-бүрү удуртуп, чамдык колхозчуларның ажылының стахановчу методтарын өске колхозчуларга нептереткен болза, чедиишкиннер моон оранчок ажыг болур ийик.

Ажыл-агыйның чугулга өлээн хемчегларин күүседиринче колхозчу массаларны артельдиң баштаар чери эки мобилизастап шыдаваан.

Тудуг планын күүседириниң ужурдузазын артельдиң баштаар чери чедир үнелеп көрбээн. Үш чуртталга бажыңнарының тудуун безин эгелевээн, инек, хой кажааларының тудуун дооспаан, куш кажаазын тутпаан. Дүжүт ажаап алыыкшының үезинде тудуг бригадазы ажылын соксаткан турган.

Колхоз хой, өшкү өстүреринiң планын 97, 4 хуу, хаванны 98,8 хуу күүсеткени дыка четпес. Күш-ажылдың сагылга-чуруму ындыг-ла бедик эвес, артельдиң 14 кежигүннери күш-хүнүнүң минимумун чедир күүсетпээн. Колхозчу бүрүзү күш-ажылга идепкейлиг киришкен турар дугайында баштаар чер дынзыг негелде салбайн турганын бо чорук көргүзүп турар.

Ажыл-агыйны багай удуртуп турганы болгаш ылаңгыя социалистиг чарыштың хүлээлгелерин күүседиринче мырынай кичээнгей салбааны дээш колхоз баштаар черни санал берген колхозчулар шыңгыы шүгүмчүлээн.

Колхозтуң моон соңгааргы перспективтиг хөгжүлдезиниң дугайын илеткелге чугаалаваан. Кол шөл ажылдарын МТС-тиң машиналары-биле күүседип турар боордан ацгыда, колхозтуң тыртар күштерин ажыглавайн турар. Кадрлар дугайында баштаар чер багай сагыш салып турар деп колхозчулар шүгүмчүлээн. Колхозта 8 тракторист херек болза, ам бары 5. МТС-те трактористер курзунга 3 кижи чорудар тургаш чүгле чаңгысты чорутканн. Артель часкы тарылгага кончуг четпес белеткенип турар.

Отчёт-соңгулдалыг хурал колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдар дугайында делгеренгей шиитпирни үндүрген, баштаар черни болгаш ревизия комиссиязын соңгаан.

С. ТУШИКОВ.

* * *

Колхозчулар шүгүмчүлеп тур

Тес-Хем районнуң Шуурмак сумузунда Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң отчёт-соңгулдалыг хуралы февраль 10-да болган. Отчёт илеткелди колхоз даргазы эш Тажызаң кылган.

Отчёттуг үениң иштинде колхоз эвээш эвес чедиишкиннерлиг болган. Колхоз 1951 чылда мал өстүреринiң планын 140,5 хуу, часкы тарылга планын 110 хуу, күрүнеге эьт, дүк дужаарының планын 100 хуу күүсеткен.

Ындыг болза-даа, колхозту организас, ажыл-агый талазы-биле быжыдар дугайында колхоз баштаар чер, оон даргазы эш Дажызаң боттуг хемчеглер ап чорутпаан деп колхозчулар хуралга шүгүмчүлээн.

Колхоз 1951 чылда 14 чурттал-га бажыңнары тудар тургаш, чүгле 3 бажыңны шала туткан, мал кажааларының тудуунуң планын күүсетпээн. Ынчаарга Кызыл-Арыгның тудуг ыяжы дээрге, колхоз суурунуң мырынай чанында деп чүве кымга-даа билдингир болгай.

Колхоз часкы тарылганы орайтадып, оон чайгы ажаалгазын багай чорутканындан тараалар күзүн эки быжыдынга четпейн соокка алыскан. Күскү дүжүт ажаап алыышкынының темпизин оожумнатканы-биле 3 га тараанны ажаап албайн харга хөмдүрүп кааны кончуг четпес. Моон ужурундан колхоз күрүнеге тараа дужаар планын күүсетпээн, үрезин уруушкунунуң планын долдурбаан.

Колхозта күш-ажылдың сагылга-чуруму дыка кошкак. 42 колхозчулар күш-хүнүнүң минимумун чедир ажылдап албаан, 2 колхозчу кандыг-даа ажылга киришпээн, колхоз план чок ажылдап турган, социалистиг чарышты организаставаан. Ховунуң, тудугнуң бригадаларын ёзулуг үзүп турган тургуспаанындан кым чүнү кылыры билдинмейн турган.

Колхоз даргазы Тажызаң колхозка билдириишкин киирген кижилерни колхозчуларның ниити хуралынга тургуспайн, бодунуң туразы-биле колхозка киир санап, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын шуут хажыдып турган. Чижээ, Танды райондан үлүп келген Агбаан-оолду ындыг байдал-биле колхоз кежигүнүнге киир санап алгаш, чылгы кадартып каарга, 2 аттты бөрүге чидирткен, 2 бени кулун-салдыр мунган, ажыл аттарын ооргазын оя, аргызы мунуп, хуузунда ажыглап турган. Колхозчуларның хомудал билдириишкиннерин баштаар чер тооп көрбейн, 103 билдириишкин киирген турда хемчег албаан.

Колхозта саң-хөөнүң байдалы, отчёт болгаш учёт кончуг будулгак. Колхоз даргазы Тажызаң, санакчы Биче-оол оларның кончуг харыысалга чок ажылдап турганындан албан организация черлеринден болгаш колхозчулардан амга чедир негеп алдынмаан колхозтуң өрези 34 мың рубль чедип турар. Колхозта ревизия комиссиязы чаңгыс-даа катап ревизия ажылы чорутпаан. Склад эргелекчизин чыл иштинде үш чедир солуштурганы-биле анаа ажылдап турган кижилер 4 мың ажыг рубльди самчыгдаан, колхоз даргазы Тажызаң база хөй рубльди үндүрүп ап турган. Үстүнде түңнүң иштинден райкүүском 400 рубльди, райпо 849 рубльди, МТС 478 рубльди, районнуң көдээ ажыл-агый килдизи 779 рубльди 1950 чылдан бээр колхозка төлеп бербейн келген. Малдан киргеи орулганың учёду чок.

Колхозта агро-зоотехниктиг өөредилгени амга чедир организаставаан.

Колхозтуң ажылында бо хире четпестер болгаш хажыдыышкыннар турда-ла, районнуң удуртур организацияларының, эң ылаңгыя көдээ ажыл-агый килдизиниң талазындан боттуг хемчеглер албааны кончуг четпес.

Колхозту ёзулуг удуртулга-биле хандырбайн, харын оон ажылын куду деннелге чедирип, көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын хажыдып турган Тажызаңны отчёт-соңгулдалыг хурал колхоз даргазындан дүжүргеш, колхозтуң чаа даргазынга эш Чайбар-оолду соңгаан. Оон ынай баштаар черниң кежигүннерин болгаш ревизия комиссиязын соңгаан.

Үстүнде четпестерни узуткап, 1952 чылда чедип алыр сорулгаларны отчёт-соңгулдалыг хурал шиитпирлээн.

С. СЕРЕН.

Отчёттуг хурал чүнү илереткенил

Сүт-Хөл районнуң Алдан-Маадыр сумузунда Калинин аттыг колхозтуң отчёт-соңгулдалыг хуралы бедик көдүрлүүшкүннүг эрткен. Колхоз даргазы эш Чадамба отчёттуг үениң иштинде колхозтуң чедип алган чамдык чедиишкиннерин илеткелинге чугаалаан.

Колхоз эрткен чылын мал өстүреринiң күрүне планын ажыр күүсеткен. Часкы тарылганың планын 12 ажыл хүнүнде күүсеткен. Күрүнеге дужаар тараа, эьт, дүк планнарын колхоз хуусаазының бетинде күүсеткен.

Колхозтуң ажылы дээш кызымкай ажылдап турар колхозчуларны хуралга демдеглээн. Хойжу М. Дажы-Доржу эрткен чылын 94 хойну чылда ийи катап төрүдер дээш эдержилгени чоруткаш, барык хой бүрүзүнден чылда 2—2 хураганнарны алган, ам оон хайгааралында турар хой 400 ашкан. 110 хойдан 120 хураган алган хойжу Диместей хүнде ажыл нормазын 150 — 200 хуу чедир күүседип келген тудугжулар Семис-оол, Аңгыр-оол болгаш өскелернин-даа ажылын хуралга үнелеп демдеглээн.

Бар чедиишкиннер-биле чергелештир колхозтуң амыдыралында улуг четпестерни отчёттуг хуралга илереткен.

Калинин аттыг колхоз районнуң улгатыр катыштырган колхозтарының бирээзи. Оон өрегези 200 ажыг. Колхозка киреринiң мурнунда Хөлчүктүг, Манчүрек дагларынга көжүп чораан араттарны сууржударының политиктиг ужур-дузазын колхоз баштаар чер, оон даргазы эш Чадамба чедир бодаваанындан 1951 чылда колхозтуң тудуг ажылы шуут үзүлген турган. Чижээ, 11 чурттал-га бажыңнарындан ажыглалга кирген чаңгыс-даа бажың чок, бүдүрүлгениң 1 тудуу шуут кылдынмаан. Ажыл кылып шыдаар 465 колхозчулар, 1 автомашина, 6 терге, 100 ажыг ажыл аттары — бо күштерни организакчы өзү-биле эки ажыглаан болза, дыка улуг ажылды кылып ап болур турган. Колхозчуларны сууржудар дугайында багай ажылдың түңнелинде 60 ажыг колхозчу өрегелер колхоз суурундан өске черлерде чүк-быдаргай чурттап турар. Ынчангаш 200 хире колхозчулар колхоз ажылынга долу хемчээлдиг киришпейн турар.

Эрткен чазын МТС-тиң күжү-биле тарылганы эрте доосканы-биле Алаш ховузунга кайгамчыктыг чаагай тараалар эгезинде үнүп олурган. Ынчаарга ону ажаап хайгаараваанындан алза чогуур дүжүттү чедир албаан.

Мал өстүреринiң планы күүсетинген болза-даа, баштаар черниң болгаш чамдык мал ажылдакчыларының талазындан мал ажылын чугулага көрбейн турган. Чылгы мал ажылының фермазының эргелекчизи баштаар черниң кежигүнү Быышкак-оол бодунуң ажылдакчыларыбиле кады 14 чылгы малды самчыгдап чок кылган турунда-ла баштаар черниң даргазы Чадамба, оон оралакчызы Килчек хемчег алырнының улуу, харын аңаа боттары киржип турган деп колхозчулар шүгүмчүлээн. Малдың чамдык кажааларын ажык чок сайырларда тутканы-биле малга кажаа чедиишпейн турар. Эрткен чылын мал чемин 75 хуу белеткээн хирезинде-ле ам ону кайы хамаан чок төтчеглеп турар.

Малдың сүт продуктузун чөп ажыглаваан, харын инек мал фермазының эргелекчизи эш Отук чайладыр хойтпактап чайлааны-биле сүт алырының планы чүгле 40 ажыг хуу күүсетинген. Хойдан 1000 грамм дүк алырының орнунга 500 граммны алган.

Күш-ажылдың сагылга-чурумун дынзыдар, оон бүдүрүкчүлүүн бедипер дугайында баштаар чер багай ажылдаан. Оон барымдаазы — 18 эр, 122 хөрээжен колхозчулар күш-хүнүнүң минимумун күүсетпээн, а 9 кижи шуут ажылдаваанны болур.

Ревизия комиссиязы чыл иштинде кандыг-даа ажыл чорутпаан. Ревизия комиссизының даргазы эш Самбу-Норбу отчёттуг хуралга чүү-даа чугаалаваан болгаш колхозчу массаның мурнунга кончуг таарымча чок байдалды көргүскен.

Колхозтуң удуртулгазында бо хире четпестер болгаш хажыдыышкыннар болуп турда-ла, район организацияларының талазындан чоруур өйүнде хемчег албаан болгаш дузалашпайн турганын колхозчулар кончуг шын шүгүмчүлээн.

Аныяк колхозтуң организас, ажыл-агый сорулгаларын чедиишкиниг күүседир дугайында хемчегларни хуралга шиитпирлээн.

Отчёт-соңгулдалыг хурал колхоз баштаар черииниң даргазынга көдээ ажыл-агыйының специализи эш О. Базырны соңгаан.

С. СЕРИН-ООЛ.

Ургларның эки өөренирингe ада-иелер канчаар дузалажыр ужурлугул

Совет школаның болгаш өг-бүленин сорулгазы болза, өзүп орар чаш салгакчыларны коммунистиг ниитилелдиң идепкейлиг болгаш билиглиг турлгузукчулары кылдыр өелеткээри болур.

Аныяк салгакчыларны коммунизмниң ёзузунга кижизидериниң ажылы амгы үеде эң чугула айтырыгларның бирээзи болур. «Коммунистиг корум-чурумнуң үндезининде коммунизмни быжыдары болгаш бүрүн үзе тиилетирери дээш демисел туруп турар» деп В. И. Ленин өөредип келген.

Коммунизмниң келир үеде турлгузукчуларын кижизидип турар болганда, ада-иелериң хүлээлгези болза, ургларны кара чажындан турала боттарының хүлээлгезин билир, чурумнуг, эки аажы-чаңнарны шингээдип шыдаар кижилер кылдыр кижизидерин чедип алыры болур. Олар патриоттуг хүлээлгем болза, эки өөренири, чурумнуг, медерелдиг совет школачы болуру деп билир болур ужурлуг.

Канчаар амыдыраарын болгаш ажылдаарын, демисежирин болгаш тиилээрин, бодунуң улузунга болгаш социалистиг төрээн чуртунга ынакшыырын ажылчы чонну улуг баштынчылары В. И. Ленин болгаш И. В. Сталин өөредип турар. Оларның амыдыралы болгаш ажыл-чорудулгазы аныяк салгакчыларны кижизидеринге улуг үлегер-чижек болуп турар.

Ада-иелер боттарының ургларының шын кижизидилгезинге үндезилээш, оларның чурумун улам быжыглаар ужурлуг. Чүгле ургларның боттарының ханызы-биле билип, эргежок чугула деп бүзүреп көрген аажы-чаңнары оларга мөңгези-биле чаңчыл апаар.

Ол чорук совет өг-бүлеге болгаш ургларны кижизидериниң байлакшылдыг дуржулгазындан тодаргай көзүлген.

Бичии ургларны чурумнуг болдурар дээш чамдык ада-иелер олар бичии-ле чурум үрептерге, кончуп хөректээр болгаш харын-даа эттеп кага бээрлер. Ол дээрге, совет өг-бүленин ургларны кижизидер шын аргазы эвес-тир.

Ургларның кижизидилгези эки түңнелди берзин дээш, хамыктын-на мурнунда оларның-биле шын харылзааны турлгузары чугула. Ынчангаш ада-иелер боттары оларга организастыг, чурумнуг, күш-ажылга ынак, медерелдиг чоруктарның үлегерин көргүзер. Чүге дээрге, ургларны хамыктың мурнунда боттарының ада—иелериниң аажы-чаңын өттүнүп, аңаа дөмей болурун ораладжырлар. Моон ап көөрге, ургларны кижизидеринге, оларның өөредилгезин экижидеринге хамыктың мурнунда ада-иелер улуг рольду ойнаары тодаргай-дыр. Олар боттарының ургларының үнү сонуургап, күзеп турарын болгаш черле ниити аажы-чаңын билген турар хүлээлгелиг. Ургларның бо шынарларын билир болза, ам ынчаарда кижизидилге ажылы эки түңнелдиг болур.

А школаның олардан салыр негелдези тускай. Оларның школага, кудумчуга болгаш бажыңнга-даа чорааш чурумнуг болурун, бажынга берген онаалгаларны арыг күүседирин, культурлуг аажы-чаңныг болурун болгаш бодундан улуг кижилерни хүндүлээрин школа негээр. Ургларның школадан хамаарышкан негелдезин ада-иелер долузу-биле билген турар. Бир эвес бо бүгү негелдени күүсетпээн өөреникчи болза, школаның болгаш ада-иезиниң негелдезин күүсетпейн, чурум үрээни ол апаар. Ынчангаш оларның бичии-ле чурум алдаан чоруун ада-иелер эскербейн эртирип болбас.

Өөреникчи 7 харлыында школага өөредилгезин эгелээр. Ол хөй ниитиниң эң чугула хүлээлгезин күүседип—өөренип кириптер.

Хүн келген тудум-на ол чаа-чаа үүлдерни билип ап, бүгү-ле үүлдер аңаа солун апаар. Ынчалза-даа башкының тайылбырлаан-на үүлдери аңаа ындыг белен шуптузу билдине бербес. Ынчаарда ол бодунуң бар-ла күжүн салып, ону улам ханызы-биле сонуургаар. А ону долгандыр турар үүлдер аңаа шуптула солун болуп турар ужурунда ол бодунуң эгелээн ажылын, кылып орар онаалгазын чедир күүсетпес ужурга таваржыр.

Бо бүгүнү барымдаалааш, хүн чурумун школаның болгаш өг-бүленин амыдыралының аайы-биле турлгузар херек. Шын хүн чурумун-на турлгузар дээш, өөреникчи кижиниң эртенден эгелээш, кежээге чедир кылыр үүлдерин минута санынче айтып, ону шимчеш дивес чурумга тудары ол эвес. Ынчаарда өөреникчиниң бодунуң спорт, күш-ажыл болгаш номчулга талазы-биле сонуургалдарын база барымдаалаары чугула. Кижи бүрүзү бичиизинден тура бир-ле сонуургалдыг болур. Аңаа шаптык болбазын билзе чогуур. Аңаа херектиг дыштанылганың үүл-бүрү хевирлерин утпас: агаарлаашкынны, лыжалаарын, удуурун эң шын айыткан турар. Хүн чурумун шын турлгузары өөреникчиниң өөредилгезинге, дыштанылгазынга болгаш ооң сонуургалын хандырарынга тергиин улуг ужур-дузалыг.

Бичии ургларны удуурунуң мурнунда кым-бир кижи-биле маргыжып, коргунчуг чугаалар дыннап, дүвүрээзиниг үүлдер көрүп болбас. Ооң удуп дыштанырынга ындыг үүлдер тергиин хоралыг. Олар тускай өрээлдиг, арыг орун-дөжектиг болгаш арыг агаарлыг черге удуп, дыштаныр ужурлуг дээрзи билдингир. Өөреникчи кижи эртен турган, болунуң чурттап турар өрээлин, орун-дөжээн арыглап, гимнастааш, ооң соонда чемненгеш, школаже таваар чоруур.

Ол школадан келгеш, чемненгеш, бүдүн чартык шак хире дыштангаш, ам дараазының кичээлинге белеткенир. Ол ажылын дооскаш, кежээки дыштанылгазын: агаарлаашкынны, номчулганы болгаш өске-даа ажылдарны кылыр.

А ийи дугаар ээлчегде өөренип турар ургларның шагын таарыштырары чугула: олар школадан орай келирлер. Бичии болгаш-ла кежээ апаар. Ынчан олар бот-кичээлин эгелээш, дүнекиниң 12 шак чедир олургулаар ужурга таваржыр. А эртенинде орайтады удааш, школаже чоруур шак чедип келирге, далажып, девидээр үүлдер турар. Ындыг чорук оларның өөредилгезинге дыка хоралыг. Ынчангаш ийиги ээлчегде ургларның бот-кичээл кылырын школадан келгеш, ооң даартазында кылыр кылдыр таарыштырары чугула.

Кажаң школачының хүн чурумунуң дугайында айтырыг туруп келирге, чамдык ада-иелер: «ургларны бажың ажылын кылырынга ажыглап болур бе?»—деп айтырарлар. Школачыларны аар-саар, улуг эвес ажылдар кылырынга чаңчыктырар херек. А оларга эмин эртир хөй шак кирер, аар ажылдар кылдырары хоралыг. Оларның күзелин ёзугаар ажыл кылдыртырда, хүн чурумундан дашкаарлатпазын уттуп болбас.

Школачыларның бажынынга кичээлдээр черин шын турлгузары тергиин чугула: бодунга таарышкан тускай столдуг, сандайлыг база будуктуг, демир-үжүктүг, балзаштыг, шугумнуг, карандаштыг (өңнүг болгаш бөдүүн), бүрүн өөредилге номнарлыг болур ужурлуг. Чамдык ада-иелер ындыг үүлдерни тоовастар. Ол шын эвес, а олар чокка өөредилге кажан-даа чогуур негелдезинге четпес. Олар мындыг херекселдерин эң камныы-биле эдилээр болзун дээш ада-иелер оларга үргүлчү чагыыр, хайгаараар ужурлуг.

Өөреникчиниң бажыңга күүседир онаалгазын ада-иелер үүгле хайгаараар боордан башка, ооң ажылынга шуут киржип, боттары-биле күүседип берип болбас. А кажан аргажок берге апаарга, ам үүгле сагындырып, дүрүм ёзугаар айтып берип болур.

Оон аңгыда ада-иелер берге үүлдерни башкызындан ылавылап айтырып алырын сүмелеп болурлар. Бажың онаалгазын кылып эгелээриниң мурнунда чогум үүнү-үүнү кылырын өөреникчи билген турар ужурлуг. Ындыг чаңчылга өөренир чорук өске-даа ажылдарга аңаа тергиин ажыктыг.

Ургларны бажыңнга бот-кичээлди күүседип ора, эң чугула үүлдерни бо-ла эскетчок эртирипкен болурлар. Ынчангаш ол ук ажылын эгезинден тура, сөөлүнге чедир күүсетинген болгаш билдинген деп санаваан шаанда, ара кагбазынга ону өөредири ада-иелерден негетиир турар. Оон аңгыда өөреникчи айтырыг билдинмейн барган үеде бодунда бар номнарны ажыглап билир турар ужурлуг. Кажан берге үүлдер тургустунуп келирге, ада-иелер ол дугайын номдан канчаар тып, билип алырын дузалаар.

Өөреникчиге билдинмес үүлдүыяавыла билир кижи айтып берип болур. Ол дугайын билбейн турган, будулдур тайылбыр берип болбас. Бир эвес өөреникчиниң ада-иелери, төрелдери өөреникчиниң өөренип турар класының өөредилге немнарын, программазын билбес болза, аңаа дузаламчы берип шыдавас. Ону барымдалааш, ада-иелер боттарының ургларының ажыглап турар номнарның утка-шынарын, адын ыявыла билген турар. Ол ышкаш өөреникчиден школаның салып турар негелдезин, билииниң деннелин ада-иелер билир болза эки.

Ургларны билип алган чаа сөстерниң дугайын бо-ла айтыра берген турарлар. Ындыг чаа сөстер бажыңга онаалга күүседип, номчулга кылып турар үеде өөредилге номнарындан үргүлчү тыптыр. Ынчангаш чаа сөстерни оларга тайылбырлаарда, сөстүң шын утказын дамчыдып бээри тергиин чугула.

Оон ынай, бир эң чугула үүлдү билип алза чогуур. Бистиң области өөреникчилериң бир класска ийи чылда өөренир чоруу ам-даа узуткатынмаан. Ону узуткаарының колла үүлү хамыктың мурнунда ада-иелер-биле школаның, азы башкыларның бир демниг кады ажылдажылгазы болур. Ада-иелер школага үргүлчү барып, ургларының чыдып каап турарының чылдагаанын айтырып, үнүң талазы-биле дузалаарын, кандыг-кандыг байдалдарны тургузуп бээрин айтырар хүлээлгелиг. Ынчаарда, өөреникчиниң бодунуң үүткүлү улгадып, өөредилгезиниң байдалы ыявыла экижиир. Ооң ачызы-биле ол четпес чорукту узуткап болур.

Өөреникчилер эки демдек алгында, ада-иелеринге үнүн-даа мурнунда чугаалап келирлер. А кажан олар багай демдектиг чаныып келгенде, сөглевейн баар үүлдер үргүлчү болгулаар. Ынчангаш ада-иелер өөреникчиниң кыдырааштарын, азы диевниин хүн-бүрү хайгаарап турар ужурлуг. Багай демдек бар болдунганда ону чогуур өйүнде узуткаар дээш, аңаа дузалажыр херек.

Оон аңгыда өөреникчилер бир эртемге ынак, а бир чамдыызынга сонуургал чок болур. Ону узуткап, өөренип турар эртемнер бүрүзүн деп көрүп, өөренирин ада-иелер оларга сүмелээр хүлээлгелиг. Ада-иелер үүгле школага, ургларының башкыларынга барып кааш-ла, олуруп турар үүлдерге чаңчыккан чорук эвээш эвес. Ада-иелер оон аңгыда школаның пионер вожатыйлары, класс удуртукчулары-биле үргүлчү ужуражып, ада-ие хуралдарынга баар ужурлуг.

Чамдык ада-иелер өөреникчи ургларын кижизидериниң талазы-биле улуг дуржулгалыглар. Оларның-биле өске ада-иелер харылзажып болурлар.

Совет школачыларның ада-иелери ургларын быжыг билиглиг, бергелерден кортпас, чурумнуг кижилер кылдыр, коммунизмниң келир үеде-ги төлептиг турлгузукчулары кылдыр кижизидериниң аргаларын боттарының холунда быжыы-биле ап шыдаар-даа. Олар ону долузу-биле ажыглап турган, аныяк салгакчыларны кижизидеринге улуг чедиишкинни чугаажок чедип ап болурлар.

И. ПРИНЦЕВ,
башкылар билии бедидер институттуң директору.

Ревизия комиссиязы ажыл чорутпайн турар

Улуг-Хем районнуң Эжим сумузунда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң ревизия комиссиязының даргазы эш Допуй-оол 1951 чылдың дургузунда үүнү-даа кылбаан.

Көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын ёзугаар ревизия комиссиязы чылда 4-тен эвээш эвес ревизия ажылын кылыр ужурлуг турбуже, ол комиссияның даргазы эш Допуй-оол үүнү-даа кылбайн, харын көдээ ажыл-агый артелиниң Уставын боду-биле үреп, ниитиниң хөренгизинге хора чедирип турар. Допуй-оол эрткен чылын колхозтуң 3 инектерин бодунуң туразы-биле хуузунда ажыглап, Кызыл хоорайга болгаш өске черлерге саткан.

Колхозтуң саң-хөөзүнде болгаш эт-хөренгизинде ревизия комиссиязының хыналдазындан чайлавас ужурлуг четпестер, харын көдээ ажыл-агый артелиниң Уставынга таарышпас чоруктар хөй болуп турар. Бо дугайында чаңгыс чижектен алырга-ла четчир. Колхоз 1951 чылдың чазын 3 тонна чүк сөөртүр автомашинаны прицеви-биле катай садып алган. Ол машинаны чөп ажыглавааны-биле колхозка орулга киирбээн, чайгы үеде колхоз даргазы Базыр-оолдуң барык арагалап мунар аъды болуп турган.

Эрткен октябрьның 20 үезинде чолаачы Капкаяк-биле колхоз санакчызы Шактар-оол, Шагаан-Арыгдан колхоз суурунче эзирик чоруп олура Эйлиг-Хемниң Оймак деп черде ол машинаны үрээш тургузуп каапкан. Ам 1952 чылдың февральге чедир ол машина ол-ла орукта хевээр турбушаан. Советтиг заводунга кылган хайыран этти мынчаар эдилеп болур бе?

Ревизия комиссиязы мындыг чоруктар-биле эптежип болбас. Ревизия комиссиязы болза, ниитиниң эт-хөренгизиниң ёзулуг камгалакчызы болур болгаш артель Уставын хажыдар бичии-даа чоруктарны аңаа эртирип болбас ужурлуг.

С. ОЙДУП.

Бүгү-делегейниң Москвага болур чөвүлел хуралынга уткуштур

Корея

ПХЕНЬЯН. Кореяның төп телеграф агентилелиниң медээлеп турары болза, Пхеньянга кооператив, профэвилел болгаш садыг ажылдакчыларының төлээлекчилериниң хуралы болуп эрткен. Ол хуралга Москвага болуп эртер Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралынга хамаарышкан айтырыгны чугаалашкан. Хуралдың киржикчилери белеткел комитедин тургускан. Ында сан-хөөнүң, үлетпүр болгаш садыг бөлүктериниң төлээлекчилери, профэвилелдериниң болгаш кооперация организацияларының ажылдакчылары, экономистер кирген.

Иран

Иранның садыг болгаш үлетпүр бөлүктериниң чөвүлел хуралче баар төлээлекчилери делегейниң бүгү кыдыгларындан келген даштыкы садыг бөлүктера-биле харылзаа тудар апаар. Иран бодунуң даштыкы политиказын таарыштырар ужурлуг.

Барыын күрүнелер, ылаңгыя Катышкан Штаттар болгаш Англия иран садыгны боттарының сатынмайн чыдар барааннарын чарыар чер кылдыр көрүп турарлар. Бис шак бо таарымча чок байдалды өскертирин күзеп турар бис. Бодунуң эрге-ажыын бодааш, Иранга хамаарыштыр чорудуп турар садыг политиказындан ойталаарынче англи-американнарны албадаар деп долу шиитпирлиг бис.

РИМ. «Аванти» солуннуң дыннадып турарын ёзугаар алырга, бо чылдың апрельде Москвага чорудар Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралды чыылдырарының идеязынга кончуг үүлзүнгенин сураглыг иран деятель Кашани чугаалаан. Янзы-бүрү чурттарның аразынга экономнуг болгаш культурлуг харылзааларның хөгжүүрүнүн херээнге ол чөвүлел хурал үнелиг салыышкынны киирип болур болгаш ол чурттарның аразынга тайбың, найыралды тургузарынга улуг идиг болур деп бүзүрелин Кашани бадыткап чугаалаан.

Финляндия

ХЕЛЬСИНКИ. «Вапаа Сана» солуннуң дыннадып турары-биле алырга, Москвага болур Бүгү-делегей экономика чөвүлел хуралынга Финляндиядан 8—10 кижи составтыг төлээлер баар. Олар чурттуң садыг, үлетпүр болгаш көдээ ажыл-агый бөлүктериниң төлээлекчилери болур.

Финляндияның даштыкы херектер министерствозунуң садыг-политик килдизиниң начальниги Лехтинен болза, Финляндия-даа, ол ышкаш соңгу чүктүң өске-даа чурттары ол чөвүлел хуралды сонуургап турар деп «Вапаа Сана» солуннуң корреспондентизинге чугаалаан.

Швейцария

БЕРН. Экономика проблемаларын шинчилеп көөрүнүң Женевада турар швейцар эргелели болза, Москвага болур деп турар Бүгү-делегейниң экономика чөвүлел хуралынга белеткелдер-биле холбаштыр бюллетеньни парлап үндүрген. Ында бир талазында капиталистиг чурттар-биле болгаш ийи талазында—Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязының чурттары-биле садыгны калбартырының эргежок чугулазын айтып турар.

Ол бюллетеньде парлатынган медеглелде «Швейцария болгаш Чөөн болгаш Барыын чүк-биле садыг солчуушкуну» деп эге-биле бүдүрүлге швейцар ассоциациязының шлеткелин бижээн. Ында чугаалап турары: 1950 чылдың бирги кварталында экономиканың чамдык кудулаашкыны болган. «Корей болуушкуннарының эгелээни-биле чергелештир экономика байдалы шуут өскерилген... Швейцар экономиканың ол чаягаар көдүрлүүшкүнү бистиң чуртка тергиин айыылдыг болуп турар. Бирги ээлчегде ол болза, дайынның айыылын күштелдирип турар. Амгы үениң бүгү делегей күштелишкинин катап чепсеглээшкиниң программазын деткип тургаш, өөскүдери дээрге-ле—от-биле ойнааны ол-дуо. Бистиң үениң экономикалыг проблёмаларын өскээр шиитпирлээрин тывары оон ыракта артык болур ийик».

«Катышкан Штаттарның контрольдап турары рынокка швейцар даштыкы садыгны чорудар чорук болза, бистиң экономикалыг амыдыралывысты америк рыноктуң хеп хенертен улуг халыышкынны кылырынга хамаарылгалыг болдурарының айыылын диргедип турар» деп медеглелдиң сөөлүнде айтып турар.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореяның Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының февраль 19-та медээлээни болза:

Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачыларының сырый деткимчези-биле бүгү фронтуларда камгалалдың тулчуушкуннарын дайзын-биле чорударын үргүлчүлеп турар.

Февраль 18-те Улустуң армиязының кезектери чөөн талакы фронтунуң бүгү участоктарынга дайзын-биле удур-дедир боолажыышкыннарны кылып турган. Бистиң артиллерия кезектеривис бистиң камгалалывыстың мурнуку шугумунче халдап турган дайзынның танкаларынга удур мөөңнээшкинниг боолаашкын-биле ойтур шавыышкынны берген.

Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп-адар адыгжылары Нампхо, Суань болгаш Вонсанче халдаашкынга киржип турган дайзынның самолеттарындан 4 истребительдерни аңдара адып бадырган.

(СЭТА).

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң делгелгези Берлинге ажытынган

БЕРЛИН. Февраль 16-да Берлинге Германияның Демократтыг Республиказының президентизи Вильгельм Пиктиң киржилгези-биле Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң делгелгези байырлалдыы-биле ажытынган. Ында «Улустарның тайбың дээш демиселиниң дугайында фото чуруктар болгаш документилер» бар.

Делгелгениң байырлыг ажыдыышкынынга Улуг Берлинниң демократтыг магистрадының төлээлекчилери, демократтыг партияларның болгаш массалыг демократтыг организацияларның төлээлекчилери, Берлиннің улуг-улуг бүдүрүлгелериниң тайбың дээш демиселчилериниң комитеттериниң кежигүннери герман найсылалдың бүгү булуннарында хөй-хөй тайбың талалакчылары киришкеп.

(СЭТА).

Марсел Кашенни болгаш Этьен Фажонну истеп-сүрүп турар

ПАРИЖ. Кашенниң редакторлап турар «Юманите» солунга 1951 чылдың сентябрь 14-те Фажоннуң «Вьетнамга тайбың дээш» деп үүлүн парлаан дээш депутат-коммунистер Марсел Кашенниң болгаш Этьен Фажоннуң парламентиге бүрүн эргезин чок кылыр деп айтырыгны национал хуралдың мурнунга Францияның национал камгалалының министри Жорж Бидо тургускан.

(СЭТА).

Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң хуралынга тунис министрлериниң киржиринге америк эрге-чагырга шаптыктап турар

ПАРИЖ. «Юманите» солуннуң медээлеп турары болза, Парижте туруп турар тунис министрлер Салах Бен Юсеф болгаш Мохаммед Бадра Парижте америк элчиге чаринден Айыыл чок чоруктуң ам болуу деп турар хуралынга киржирибиле АКШ-че баарының чөпшээрелиг бээрин дилээн. Ол болур хуралга тунис айтырыын чугаалажып көөр ужурлуг.

Ынчалза-даа америк консуль чери тунис министрлерге барып болурунуң чөпшээрел бижиин бээриден ойталаан, үүгле дээрге, тунис министрлериниң дипломаттыг паспорттары үүгле «Тунистиң девискээринге күштүг» деп үүлдүң дугайын америк чазакка француз чазак дыннаткан деп чылдагаашкан турар.

Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелинге тунис айтырыгны чугаалажып көөрү-биле чергелештир болуп болур калбак дыннадыышкындан коргуп турар америк болгаш англи империалистиниң ол ындыг дугуржуушкунун солун буруу шаап турар.

(СЭТА).

Австрияда ажыл чоктарның саны көвүдеп турар

ВЕНА. «Ажыл чокталыр чорукту узуткаары-биле бүгү хемчеглерни ап чорудар болгаш чон шупту ажыл-биле иштелген турарын чедип алыр» деп чазак аазап турза-даа Австрияда ажыл чоктарның саны хүн-бүрү көвүдеп турар.

Амгы үеде Австрияда үүгле бүрүткетирген ажыл чоктарның саны 220 мун чедип турар деп чөөн эвилелдиң төлээлекчизи Эльзер парламентиге медеглээн. Бир эвес ам-даа бүрүткетирбээн ажыл чоктарны кады алыр болза, ажыл дилеп турар кижилериниң ниити саны 300 мун кижи чедип турар.

Австрияда ажыл чоктарның көвүдеп турарының чылдагааны болза, Австрияның экономиказын дайынның америк кыпсыкчыларынга бараан болдуруп турар чазактың шын эвес политиказының уржуу болур деп Эльзер демдеглээн.

(СЭТА).

СПОРТ

Хоккей талазы-биле „ССРЭ-ниң кубогун“ Шериг-Агаар Күштериниң командазы чаалап алган

Февраль 17-де «Динамонуң» төп стадионунга шайбалыг хоккей талазы-биле «ССРЭ-ниң кубогу» дээш сөөлгү түңнелдиг маргылдаа болуп эрткен. Ол сөөлгү ужуражыышкынга киржир эргени найсылалдың Шериг-Агаар Күштериниң болгаш «Крылья Советов» деп спорт ниитилелиниң командалары алган.

Сөөлгү түңнелдиг ужуражыышкын 6:5 санныг болуп Москваның Шериг-Агаар Күштериниң командазының тиилелгези болуп доозулган.

Маргылдааның төнгениниң соонда ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында күш-культура болгаш спорт херээниң талазы-биле комитеттиң даргазының оралакчызы И. М. Вересков тиилекчи командага хүндүлүг шаңналды — мөңгүн кубокту болгаш барги чергениң дипломун тывыскан.

Оон-биле чергелештир катоктуң дожунуң кырынга шайбалыг хоккей талазы-биле чурттуң бирги чери дээш маргылдаага бир дугаар үш черни алган командага шаңналды тывыскан. Шайбалыг хоккей талазы-биле ССРЭ-ниң чемпиону деп атты чаалап алган Шериг-Агаар Күштериниң командазының ойнакчыларынга алдын медальдерни болгаш бирги чергениң дипломнарын тывыскан.

Шайбалыг хоккей талазы-биле чурттуң бирги чери дээш маргылдаага ийи дугаар черни алган Совет Армияның Төп Бажынычың командазының ойнакчылары мөңгүн демдектерни болгаш ийиги чергениң дипломнарын алган; үшкү черни алган найсылалдың «Динамо» командазының ойнакчыларынга — хүлер демдектерни болгаш үшкү чергениң дипломнарын алган.

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың. 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 2—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-түүл килдистерниң—3—86; харыысалгалыг секретарьниң. 4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б00910. Өөлкүүскомнуң типографиязы